

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Sociální a právní aspekty trestu domácího vězení

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program:

Sociální politika a sociální práce

Autor: Lucie Hanzalíková

Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

České Budějovice 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem „*Sociální a právní aspekty trestu domácího vězení*“ jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz, provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 2. 5. 2018

.....

Lucie Hanzalíková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce, panu doc. JUDr. Romanu Svatošovi Ph.D., za cenné rady a odborné vedení při zpracování bakalářské práce.

Sociální a právní aspekty trestu domácího vězení

Abstrakt

Cílem předkládané bakalářské práce s názvem Sociální a právní aspekty trestu domácího vězení je zjistit právní stav *de lege lata* a faktický průběh výkonu trestu domácího vězení, dále zjistit výhody a nevýhody trestu domácího vězení a zmapovat názory veřejnosti na trest domácího vězení v okrese České Budějovice.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část nejprve popisuje alternativní tresty obecně a dále definuje trest domácího vězení.

Praktická část je založena na výzkumu. V praktické části jsou na začátku uvedeny cíle a tři výzkumné otázky.

První výzkumná otázka zněla: *Je právní úprava a faktický průběh výkonu trestu domácího vězení na úrovni odpovídající současným evropským trendům?*

Druhá výzkumná otázka zněla: *Jaké jsou výhody a nevýhody trestu domácího vězení?*

Třetí výzkumná otázka zněla: *Jaká je úroveň právního vědomí laické veřejnosti o trestu domácího vězení?*

Pro výzkum byla použita kvantitativní výzkumná strategie. Sběr dat byl proveden metodou dotazování, pomocí standardizovaného dotazníku a řízených standardizovaných rozhovorů. Výzkumný soubor pro dotazníkové šetření tvořilo 150 respondentů z Českých Budějovic, kteří byli náhodně osloveni. Výzkumný soubor, týkající se řízených standardizovaných rozhovorů tvořili 4 respondenti z Probační a mediační služby ČR v Jihočeském kraji. Na začátku byli všichni dotazováni informováni o průběhu výzkumu a důsledku používání získaných dat pro výzkum. Byli také informováni, že dotazníky a rozhovory jsou zcela anonymní. Dotazování odpovídali na předem připravené otázky. V rámci výzkumu byly stanoveny hypotézy:

H1: Právní úprava trestu domácího vězení je dostatečná, faktický průběh výkonu nedosahuje současným evropským trendům.

H2: U trestu domácího vězení oproti trestu odnětí svobody nepodmíněnému převažuje více výhod než nevýhod.

H3: Právní vědomí laické veřejnosti o trestu domácího vězení je nízké.

Zvolené hypotézy byly potvrzeny. Výsledky výzkumu vypovídají o tom, že právní vědomí laické veřejnosti není dostačující a k tomuto trestu se staví spíše kladně. Laická veřejnost měla z velké části středoškolské vzdělání s maturitou a o trestu domácího vězení se dozvěděla převážná většina prostřednictvím televize. V právních vědomostech mají však nedostatek informací. Dále u trestu domácího vězení, oproti trestu odnětí svobody nepodmíněnému, převažují spíše výhody než nevýhody. Zároveň bylo zjištěno, že česká právní úprava trestu domácího vězení je dostatečná a faktický průběh trestu domácího vězení neodpovídá současným evropským trendům.

Práce může přispět k využití větší informovanosti občanů o trestu domácího vězení, dále může sloužit jako pomocný materiál pro studenty vysokých škol, například při studiu sociálně-právní oblasti. Případně by mohla být práce informačním zdrojem pro Probační a mediační službu České republiky.

Klíčová slova:

Trest; trest domácího vězení; laická veřejnost; výhody; nevýhody; trest odnětí svobody

Social and Legal Aspects of Punishment House Arrest

Abstract

The aim of the present Bachelor thesis entitled "Social and legal aspects of punishment house arrest", is to describe situation "de lege lata" and the actual progress of its execution and also, to describe the advantages and disadvantages of punishment house arrest and depict the public attitude to the house arrest sentence in the district of České Budějovice,

The thesis is divided into two parts: theoretical and practical. The theoretical part describes alternative sentences in general and defines the house arrest sentence.

The practical part is based on a study. At the beginning, the aims of the study and three research questions are introduced.

The first question: *Do the legal arrangements and actual execution of the house arrest sentence correspond to the current European trends?*

The second question: *What are the advantages and disadvantages of the house arrest sentence?*

The third question: *What is the level of lay public's legal awareness of the house arrest sentence?*

The study is based on a quantitative research strategy. The data were collected by means of questioning via standardized forms and patterned interviews. The form research sample included 150 respondents from České Budějovice, chosen at random. The interview research sample included 4 respondents of the Probation and Mediation Service of the Czech Republic in South Bohemian region. At the beginning, all the respondents were advised on the future progress of the study and on the consequences of the use of acquired data. Also, they were informed that the filling in the forms and the participation in the interview were anonymous. Afterwards, the respondents answered prepared questions. Within the research, the following hypothesis were defined:

H1: The legal arrangements of the house arrest sentence are adequate, while the actual execution of the house arrest does not equal the current European trends. The lay public's legal awareness of the house arrest sentence is very poor.

H2: Compared to the prison sentence, the advantages of the house arrest sentence outweigh its disadvantages.

H3: The lay public's legal awareness of the house arrest sentence is very poor.

The chosen hypothesis have been confirmed. The results of the study have shown that the lay public's awareness of the legal aspects were not sufficient and its attitude towards this kind of sentence was rather positive. Most of the respondents obtained a high school degree completed with the final exam („maturita“) and claimed to have been informed about the house arrest sentence via television. Nevertheless, they suffer from a certain lack of information in the field of legal aspects. Compared to the prison sentence, the house arrest sentence seems to manifest more advantages than disadvantages. In the same time, the Czech legal arrangements of the house arrest sentence is adequate while the actual execution of the house arrest sentence doesn't correspond to the current European trends.

This thesis can contribute to the better public knowledge of the house arrest sentence. Also, it could be used as an auxiliary manual for the high school students, e.g. in the field of social-legal studies. Eventually, it could serve as a source of information for the Probation and Mediation Service of the Czech Republic.

Key words:

punishment; punishment of house arrest; lay public; advantages; disadvantages; prison sentence

Obsah

Úvod	11
1 Alternativní tresty	13
1.1 Pojem alternativních trestů.....	13
1.2 Druhy alternativních trestů.....	13
1.3 Alternativní tresty u mladistvých	14
1.4 Důvody a ukládání alternativních trestů	15
1.5 Restorativní justice.....	15
1.6 Historie alternativních trestů	16
1.6.1 Vývoj právní úpravy	17
2 Domácí vězení	19
2.1 Obsah trestu domácího vězení	20
2.2 Podmínky trestu domácího vězení	21
2.3 Přeměna trestu domácího vězení na trest odnětí svobody	22
2.3.1 Přeměny jiných alternativních trestů na trest domácího vězení	23
2.4 Náležitosti rozhodnutí o uložení trestu domácího vězení	24
3 Výkon trestu domácího vězení	25
3.1 Nařízení výkonu trestu domácího vězení.....	26
3.2 Odklad, přerušení a upuštění od výkonu trestu domácího vězení.....	27
3.3 Změna trestu domácího vězení.....	27
4 Kontrola trestu domácího vězení	28
4.1 Probační a mediační služba.....	28
4.1.1 Činnosti Probační a mediační služby.....	29
4.1.2 Probační úředník	30
4.1.3 Role pracovníka PMS ve fázích trestního řízení směřující k výkonu trestu domácího vězení	30

4.1.4	Zapojení PMS do výkonu trestu domácího vězení	31
4.2	Elektronický monitoring	32
5	Domácí vězení ve vztahu k mladistvým.....	35
6	Právní úprava trestu domácího vězení v zahraničí.....	38
6.1	Domácí vězení v zahraničí	38
6.2	Slovensko	38
6.3	Rakousko.....	40
6.4	USA a Kanada.....	41
6.5	Anglie a Wales	42
6.6	Francie.....	42
6.7	Švédsko	42
6.8	Nizozemí	43
6.9	Německo a Švýcarsko	43
7	Výzkumná část.....	46
7.1	Cíle práce	46
7.2	Výzkumné otázky.....	47
8	Metodika.....	48
8.1	Metoda sběru dat	48
8.2	Technika sběru dat	48
8.3	Výzkumný soubor	48
8.4	Analýza dat.....	49
9	Výsledky	50
9.1	Otázka číslo 4: Slyšel(a) jste o trestu domácího vězení, jako jednom z druhu alternativních trestů?	62
10	Výsledky rozhovorů s pracovníky probační a mediační služby ČR.....	69
11	Diskuze.....	71

12	Závěr.....	75
13	Zdroje	77
14	Seznam obrázků.....	80
15	Seznam příloh	82
16	Seznam zkratek.....	85

Úvod

V posledním období se ve společnosti stále více hovoří o alternativních trestech v trestně právní oblasti. Mě zajímalo, zda laická veřejnost je dostatečně informována o trestu domácího vězení. Proto jsem si vybrala téma mé bakalářské práce „Sociální a právní aspekty trestu domácího vězení“.

Trest domácího vězení je nejpřísnější alternativou k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Trest domácího vězení spočívá v povinnosti odsouzeného zdržovat se ve svém obydlí v pracovních dnech od 20.00 hod. do 5.00 hod. a ve dnech pracovního volna a klidu, celý den. Trest domácího vězení nelze pachateli uložit proti jeho vůli, je nutný jeho písemný souhlas. Společnost bere trest domácího vězení jako nedostačující nápravu pachatele oproti trestu odnětí svobody nepodmíněnému, i přesto, že pachatel, odsouzený k trestu domácího vězení, má možnost vést řádný život a uhradit výši škody. Naproti tomu pachatel odsouzený k trestu odnětí svobody musí být jen v nápravném zařízení, nemá tedy možnost vykonávat své zaměstnání a vést řádný život.

Negativním trendem trestu domácího vězení v České republice je, že soudy nechtějí tento trest ukládat ve větší míře kvůli nedostatečné kontrole výkonu tohoto trestu.

Svou prací na téma „Sociální a právní aspekty trestu domácího vězení“ jsem se snažila zjistit právní stav *de lege lata* a faktický průběh výkonu trestu domácího vězení, dále zjistit výhody a nevýhody trestu domácího vězení a zmapovat názory laické veřejnosti v okrese České Budějovice na trest domácího vězení.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část nejprve popisuje alternativní tresty obecně a dále definuje trest domácího vězení. Podstatou praktické části je kvantitativní výzkum, na jehož základě jsou potvrzeny či vyvráceny stanovené hypotézy:

H1: Právní úprava trestu domácího vězení je dostatečná, faktický průběh výkonu nedosahuje současným evropským trendům.

H2: U trestu domácího vězení oproti trestu odnětí svobody nepodmíněnému převažuje více výhod než nevýhod.

H3: Právní vědomí laické veřejnosti o trestu domácího vězení je nízké.

Z celkového pohledu můžeme říci, že byla hypotéza H1 naplněna, protože Česká republika dlouhodobě čeká na elektronické náramky. Hypotéza H2 byla také naplněna

na základě dočasných informací a hypotéza H3 byla taktéž potvrzena, protože o trestu domácího vězení se ve společnosti moc nehovoří.

1 Alternativní tresty

V první kapitole „Alternativní tresty“ je vymezen pojem alternativních trestů, jejich druhy, důvody pro jejich ukládání, alternativní tresty u mladistvých a historie alternativních trestů. Vysvětlen je i princip tzv. restorativní justice, ze kterého vychází nově zavedené alternativní tresty.

1.1 Pojem alternativních trestů

V široké rovině můžeme říci, že alternativní tresty jsou všechny tresty, které nejsou spojené s odnětím svobody. Mluvíme tedy o trestech, které jsou uvedené v § 52 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“ nebo „TZ“), s výjimkou nepodmíněného trestu odnětí svobody (Ščerba, 2014).

V užším pojetí lze vymezit alternativní tresty pomocí jejich hlavního účelu, kterým je náhrada za nepodmíněný trest odnětí svobody. Můžeme říci, že nepodmíněný trest odnětí svobody nahradíme určitým alternativním trestem. Nemůžeme ale nahradit každý nepodmíněný trest odnětí svobody trestem alternativním (viz následující kapitola) (Ščerba, 2014).

Alternativní tresty jsou v určitém smyslu považovány za základní typ alternativních opatření, který je založen na spáchání trestného činu vedoucího k odsouzení pachatele (Ščerba, 2014).

V systému trestů jsou nejvíce zastoupeny alternativní tresty, protože převážná část pachatelů je méně narušena a mohlo by se u nich negativně projevit jejich násilné vytržení z přirozeného sociálního prostředí, špatný vliv více narušených osob a omezení sociálně užitečných svazků. Rovněž se uložení alternativních trestů chápe jako vyjádření důvěry vůči pachateli a při výkonu je možné opřít se o pachatelovy pozitivní vlastnosti a zvyky (Sotolář et al., 2000).

1.2 Druhy alternativních trestů

Do kategorie alternativních trestů v rámci českého trestního práva spadají tresty, které nahrazují nepodmíněný trest odnětí svobody.

Mezi tyto tresty patří:

- trest domácího vězení

- trest obecně prospěšných prací
- peněžitý trest
- podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody
- podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem

Tyto tresty nelze uložit vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody.

Dalšími alternativními tresty jsou:

- zákaz činnosti
- zákaz pobytu
- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce
- propadnutí majetku
- vyhoštění

Tyto tresty mají alternativní povahu. Lze je uložit jak vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody, tak i samostatně (Ščerba, 2014). Samostatně jsou ukládány zcela výjimečně a zpravidla jsou uloženy vedle trestu domácího vězení, trestu obecně prospěšných prací, peněžitého trestu a podmíněného odsouzení (Sotolář et al., 2000).

1.3 Alternativní tresty u mladistvých

Mladistvým lze uložit výchovná opatření, ochranná opatření a trestní opatření. Podle zákona č. 218/2003 Sb., zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže) ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ nebo „ZSVM“) lze mladistvému pachateli podle § 24 uložit trestní opatření za spáchané provinění, jež jsou alternativními tresty, kterými jsou:

- obecně prospěšné práce
- peněžitá opatření
- peněžitá opatření s podmíněným odkladem výkonu
- domácí vězení
- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněné odsouzení)
- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem

Tato trestní opatření nelze uložit vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody. K novým opatřením, oproti trestům, přibýlo peněžitá opatření s podmíněným odkladem výkonu, jehož ekvivalent trestní zákoník nezná.

Dalšími alternativními tresty, které lze uložit vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody jsou:

- zákaz činnosti
- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce
- propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty
- vyhoštění

Mladistvému tedy nelze dle zákona o soudnictví ve věcech mládeže uložit trestní opatření odpovídající trestům propadnutí majetku, zákazu pobytu, ztráty vojenské hodnosti a ztráty čestných titulů nebo vyznamenání.

1.4 Důvody a ukládání alternativních trestů

Hlavními důvody využívání trestů nespojených s odnětím svobody jsou, že jejich výkon je spojen s nižšími náklady a zároveň nejsou překážkou pro opětované začlenění pachatele do společnosti. Alternativní tresty, hlavně při vhodném a efektivním vedení ze strany pracovníků Probační a mediační služby, přinášejí narušeným pachatelům novou či následnou šanci řešit své problémy způsobem, který jim umožňuje udržení rodinných a společenských vztahů. Naopak nepodmíněný trest odnětí svobody vyvolává v odsouzených pocit nezájmu společnosti o jejich osud a pocti křivdy, které následně směřují k negativním postojům odsouzeného, obzvláště pokud dojde ke ztrátě zaměstnání či bydlení a k omezení jeho rodinných a společenských vztahů (Sotolář et al., 2000).

Při ukládání alternativních trestů k trestu odnětí svobody je stejně tak, jako naše trestní právo významně ovládáno zásadami humanismu, zákonitosti trestu, jeho individualizaci, personálnosti, a proporcionality. Tyto zásady mají vést ke spravedlivému trestu. Podle trestního zákona mohou ukládat tresty pouze soudy, nikoliv žádné jiné orgány státu, a to jedině za spáchané trestné činy po řádně proběhlém trestním řízení (Sotolář et al., 2000).

1.5 Restorativní justice

Jedním z největších problémů současného trestního práva je postih pachatelů trestných činů. Trestní právo bylo dlouhodobě zaměřeno na rozsah sankcí a hlavní sankcí pro pachatele bylo vězení. Dlouhodobé zkušenosti s uvězněním ukázaly, že uvěznění má mnoho nevýhod. Například je to velmi neefektivní sankce kvůli velmi

nízkému efektu sociální rehabilitace. Krize uvěznění vedla k založení nové koncepce sankcí, a to restorativní justice. Tato sankce mění účel trestu především na nápravu pachatele a cíl je snadněji dosažitelný, když pachatel není uvězněn a je možné ho ovlivnit, když je na svobodě. Tato myšlenka je základem úsilí směřujícího k zavedení a použití alternativních trestů (Ščerba, 2013).

Pojetí trestní spravedlnosti, tzv. restorativní justice, vzniká v 80. letech 20. století, nejprve v Kanadě a USA a poté začalo pronikat do západní Evropy. Restorativní justice navazuje na myšlenky odmítající státní monopol na řešení konfliktů trestní povahy (Holá, 2011).

Princip restorativní neboli obnovující justice je založen na konfliktu mezi obětí trestného činu a jeho pachatelem jako reakce na spáchaný trestný čin. Zabývá se otázkou, jak a komu byla trestným činem způsobena újma a jak by měla být újma pachatelem napravena (Sotolář et al., 2000).

Na nápravě porušených vztahů trestným činem by se měly aktivně podílet všechny dotčené osoby. Důraz je také kladen na nápravu způsobených škod, kdy pachatel má možnost nahradit poškozenému vzniklou újmu. Možnost nápravy pachatele je zcela individuální (Holá, 2011).

Východiskem restorativní trestní spravedlnosti je přesvědčení, že pachatel porozuměl svému jednání a uvědomil si jeho důsledky (Sotolář et al., 2000).

Oproti tomu retributivní systém trestní justice je zaměřen na adekvátním postihu pachatele za trestný čin, kdy spravedlnost je dosažena tím, že pachatelé jsou po zásluze potrestáni. Restorativní justice působí vedle klasické retributivní justice nebo ji příslušným způsobem doplňuje (Sotolář et al., 2000).

Novým prvkem restorativní justice jsou alternativní tresty a přístupy, kde nejvýznamnější metodou řešení trestních věcí je mediace. Mediace chápeme jako specifický systém alternativních řešení trestných věcí, jehož podstata směřuje k urovnání společenských a právních vztahů narušených trestným činem a vede k odstranění konfliktu mezi normami pachatele a normami ostatních subjektů dotčených trestným činem (Sotolář et al., 2000).

1.6 Historie alternativních trestů

Od roku 1993 se postupně zavádějí nové formy alternativních opatření do českého trestního práva. Jedním z cílů zavádění nových forem, bylo snížení podílu ukládání

nepodmíněných trestů odnětí svobody, zvláště u krátkodobých nepodmíněných trestů. Vycházelo se z toho, že zejména krátkodobé nepodmíněné tresty jsou nejméně efektivní, například problém s přeplněností věznic (Ščerba, 2014).

1.6.1 Vývoj právní úpravy

- 1. 1. 1994 - nabytí účinnosti zákona č. 293/1993 Sb., kterým se novelizoval zákon číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“ nebo „TR“) – první druh odklonu – podmíněné zastavení trestního stíhání
- 1. 1. 1996 - nabytí účinnosti zákona č. 152/1996 Sb., kterým se novelizoval zákon č. 141/1961 Sb., trestní zákon (původní) nový druh alternativního trestu – obecně prospěšné práce
- 1. 1. 1998 - nabytí účinnosti zákona č. 253/1997 Sb., kterým se novelizoval trestní zákon (původní) první prvky probace – podmíněné odsouzení s dohledem a podmíněné upuštění od potrestání s dohledem
- 1. 1. 2001 - nabytí účinnosti zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „zákon o Probační a mediační službě“)
- 1. 1. 2002 - nabytí účinnosti zákona č. 265/2001 Sb., kterým se novelizoval trestní řád - provedeny změny u alternativních opatření – obecně prospěšné práce a podmíněné odsouzení s dohledem a podmíněné upuštění od potrestání s dohledem a došlo k rozšíření kategorie deliktů, u nichž zákon omezuje ukládat nepodmíněný trest odnětí svobody jen na případy, kdy uložení jiného trestu nevedlo k osobě pachatele k dosažení účelu trestu, dále novela zabránila ukládat nepodmíněný trest odnětí svobody trestním příkazem
- 1. 1. 2004 - nabytí účinnosti zákona o soudnictví ve věcech mládeže – zákon uplatňuje nová opatření – tzv. výchovná opatření, peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu, odstoupení od trestního výkonu jako nový druh odklonu

- 1. 1. 2010 - nabytí účinnosti nového trestního zákoníku – zavedení trestu domácího vězení (Ščerba, 2014).

2 Domácí vězení

Domácí vězení představuje dlouho očekávaný nový druh alternativního trestu. Trest domácího vězení měl své předchůdce v ustanovení § 262 zákona č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, který byl účinný až do roku 1950, kdy byl zrušen trestním zákonem č. 86/1950 Sb. zákon z roku 1852 umožňoval uložit „domácí vězení“ namísto „vězení prvního stupně“. Podmínkou pro pachatele, aby ho soud nechal na svobodě, byl jeho slib, že se nevzdálí ze svého domu. Pokud soudu takový slib nepostačoval, postavili stráž před jeho dům. Další podmínkou soudního rozhodnutí byla dosavadní bezúhonnost pověsti odsouzeného a také, aby pachatel, v případě uvěznění, nemohl vykonávat své zaměstnání, resp. zajišťovat si obživu (Šámal et al., 2009).

Domácí vězení bylo používáno již od dávných dob jako alternativa k trestnímu uvěznění, často uvalené na lidi, kteří byli buď příliš silní, nebo vlivní, aby byli umístěni do skutečného vězení (The Free Dictionary, © 2003).

Po roce 1989 nastaly převratné změny v ekonomické a politické struktuře českého státu a ovlivnily vztahy mezi lidmi, jejich chování a vztah k životním hodnotám. V roce 2010 vstoupil v platnost trestní zákoník, který zakotvuje prvky preventivního charakteru. Tyto prvky kladou důraz na integraci pachatelů v jejich přirozeném sociálním prostředí a je vyloučen kriminogenní vliv vězeňské populace. Poprvé se v českém právním řádu objevil trest domácího vězení a od roku 2010 je možné v České republice tento trest ukládat (Štern et al., 2010).

Domácí vězení může být také užitečné jako forma předběžného odsouzení pro obviněné, kteří se zdají být nevhodnými kandidáty, za to, že jsou propuštěni na jejich vlastní uznání nebo kteří nejsou schopni přijímat dluhopisy. Hlavním cílem předběžného domácího vězení je zaručit, aby se žalovaný objevil v soudním řízení, aby zajistil veřejnou bezpečnost a snížil přeplněnost věznic (Encyclopaedia Britannica, © 2018).

Trest domácího vězení má svůj původ v zámoří. V osmdesátých letech 20. století začal být užíván v USA. S trestem domácího vězení se můžeme v Evropě setkat v různých podobách ve Velké Británii, Belgii, Francii, Nizozemí a ve Švédsku. Od zavedení trestu domácího vězení se očekává snížení počtu ukládaných nepodmíněných trestů odnětí svobody. Trest domácího vězení představuje určitý kompromis mezi omezením svobody pachatele trestného činu a jeho ponecháním na svobodě. Trest

domácího vězení je nepřísnější alternativou k nepodmíněnému trestu odnětí svobody (Ščerba, 2009).

Domácí vězení není jen sankce, ale i sociální práce. Probační a mediační služba vnímá domácí vězení nejen jako prostředek izolace odsouzeného, ale i jako nástroj ke změně postojů odsouzeného, snížení recidivy a způsob vedení k plnění povinností (Čadová, 2010).

2.1 Obsah trestu domácího vězení

Trest domácího vězení je upraven v § 60 TZ a je začleněn do systému sankcí z důvodu zachování pozitivních rodinných vazeb a také z ekonomických důvodů. Výkon tohoto trestu není tolik finančně náročný jako výkon trestu odnětí svobody (Navrátilová, 2009).

Trest domácího vězení se ukládá jako samostatný trest v případě, že vzhledem k povaze a závažnosti činu a osobě a poměrům pachatele není uložení jiného trestu třeba. Kumulace trestu domácího vězení je možná pouze v případě, která vyplývá z ustanovení § 53 odst. 1 TZ, který hovoří o tom, že domácí vězení nelze uložit vedle trestu odnětí svobody, a to ani vedle trestu odnětí svobody podmíněně odloženého a vedle trestu obecně prospěšných prací (Ščerba, 2014).

Ukládání trestu domácího vězení se očekává u pachatelů, kteří nesplňují podmínky pro uložení mírnějšího trestu odnětí svobody podmíněně odloženého, dále pachatelům, kterým není nutno uložit trest odnětí svobody vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, osobě a poměrům pachatele (Štern et al., 2010). Trestní zákoník považuje v rámci systému všech trestů, trest domácího vězení za druhý nepřísnější trest po trestu odnětí svobody (O trestním právu srozumitelně, © 2006).

Král v Trestněprávním revue 8/2007 uvádí, že zařazení trestu domácího vězení do výčtu druhů trestů podle jejich závažnosti, koresponduje i empirickým výzkumům mezi odsouzenými k tomuto druhu trestu ve státech, které jej aplikují. Zanedbatelné procento odsouzených vnímá tento druh trestu jako daleko přísnější než je trest odnětí svobody. Po zkušenosti některých pachatelů s výkonem obou druhů trestů, by v případě nového odsouzení jednoznačně preferovali trest odnětí svobody (Král, 2007).

2.2 Podmínky trestu domácího vězení

Trest domácího vězení spočívá v povinnosti odsouzeného být v určeném obydlí ve dnech pracovního klidu a pracovního volna po celý den. V ostatních dnech v době od 20.00 hodin do 5.00 hodin, nebrání-li mu v tom důležité důvody, zejména výkon zaměstnání nebo povolání, rozvíjení duchovního rozvoje ve své církvi nebo poskytnutí zdravotní péče ve zdravotnickém zařízení v důsledku jeho onemocnění. V případě, že pachatel musí navštívit zdravotnické zařízení, má zdravotnické zařízení povinnost, na vyžádání orgánu činného v trestném řízení, mu tuto skutečnost sdělit. Soud může přihlídnout k poměrům pachatele a stanovit odlišnou dobu zdržování se v určeném místě, například povolit navštěvování pravidelných bohoslužeb či náboženských shromáždění ve dnech pracovního klidu a volna (Navrátilová, 2009). Vymezení rozsahu a konkrétního času, kdy se má odsouzený zdržovat doma, závisí především na míře pracovních povinností odsouzeného. Jiný počet hodin zdržování se v obydlí na určené adrese bude u pachatele, který je zaměstnaný pravidelnou pracovní dobu každý den než u pachatele, který pouze navštěvuje rekvalifikační kurzy nebo jen hledá zaměstnání. Kromě zaměstnání se ohlíží soud také na rodinnou situaci, například zajišťování péče o nezletilé děti, návštěva zájmových kroužků nebo školských zařízení a na zdravotní stav pachatele, například na pravidelné návštěvy u lékaře nebo rehabilitace. Při stanovení rozsahu a vymezení zdržování se v obydlí je důležité přizpůsobení se charakteru a povaze trestného činu, kterého se pachatel dopustil. Rovněž je třeba pachateli zabránit páchání obdobné trestné činnosti v budoucnu a ovlivnit jeho chování tak, aby se k páchání nevrátil (Šámal et al., 2009).

Trest domácího vězení nelze uložit za jakýkoliv trestný čin, ale pouze u přečinů, tedy u všech nedbalostních činů nebo u úmyslných trestných činů, na které zákon stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující pět let (O trestním právu srozumitelně, © 2006).

Podle trestního zákoníku může soud uložit trest domácího vězení až na dva roky, odsuzuje-li pachatele z přečinu, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele, lze mít důvodně za to, že postačí uložení toho trestu, a to popřípadě i vedle jiného trestu. Pachatel dá písemný slib, že se ve stanovené době bude zdržovat v obydlí na určené adrese a při výkonu kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost (Prouza, 2010). Soud v žádném případě nemůže

bez dobrovolného poskytnutí tohoto slibu uložit trest domácího vězení. Znamená to, že jeho použití je podmíněno souhlasem pachatele. V platném českém právu je domácí vězení jediný druh trestu, který není možný uložit proti vůli pachatele. Novela č. 306/2009 Sb., ještě před nabytím účinnosti TZ upravila, že se pachatel musí písemně zavázat i k tomu, že poskytne potřebnou součinnost při kontrole trestu domácího vězení. Součinnost především spočívá v tom, že odsouzený umožní vstup do svého obydlí za účelem kontrolní návštěvy nebo kvůli instalaci a údržbě technického zařízení pro elektronický monitoring. Je třeba myslet na situaci, kdy odsouzený slib učiní, ale po uložení trestu jej poruší. Například odsouzený odepře probačnímu úředníkovi vstup do jeho obydlí nebo úmyslně poškodí instalované zařízení pro elektronické monitorování (Ščerba, 2014).

Pachateli může soud uložit na dobu výkonu toho trestu přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti uvedené v § 48 odst. 4 TZ směřující k tomu, aby pachatel vedl řádný život. Soud pachateli také uloží, aby podle svých sil nahradil škodu, kterou trestným činem způsobil (Prouza, 2010). Uložení trestu domácího vězení vyžaduje souhlas pachatele, viz výše, ale nevyžaduje souhlas případných spolužijících osob (eAdvokacie, © 2003).

V případě, že by pachatel chtěl mařit trest domácího vězení, tzn., že by nedodržel podmínky domácího vězení stanovené v rozhodnutí soudu, stanoví soud náhradní trest odnětí svobody až na jeden rok (Štern et al., 2010). Za každý nevykonaný den trestu domácího vězení je odsouzenému vyměřen jeden den trestu odnětí svobody. Soud zároveň rozhodne o zařazení odsouzeného do příslušného typu věznice (O trestním právu srozumitelně, © 2006).

2.3 Přeměna trestu domácího vězení na trest odnětí svobody

K přeměně trestu domácího vězení na trest odnětí svobody může dojít v případě, že odsouzený nevykonává ve stanové době uložený trest, což znamená, že odsouzený poruší svou základní povinnost zdržovat se ve vymezené době v určitém obydlí nebo se vyhýbá nástupu výkonu trestu, například se zdržuje v jiném obydlí, než mu bylo určeno jako místo výkonu trestu. Dále k přeměně může dojít, když odsouzený poruší stanovené nikoliv sjednané podmínky výkonu trestu nebo jinak maří výkon trestu domácího vězení, například odepře součinnost potřebnou při kontrole tohoto trestu (Ščerba, 2014).

Výhodu přeměny trestu domácího vězení na trest odnětí svobody lze spatřit zejména v proporcionalitě této sankce vzhledem k době, po kterou byl trest domácího vězení respektován a dodržován. Můžeme říci, že převažují spíše nevýhody přeměny domácího vězení na trest odnětí svobody. Hlavní nevýhoda spočívá v tom, že porušení podmínek trestu domácího vězení neznamena, že by výkon trestu byl přerušen. Odsouzený musí trest nadále vykonávat, takže z hlediska přepočtu na trest odnětí svobody musí být rozhodný ten okamžik, ke kterému soud o přeměně rozhodl, nikoliv moment samotného porušení povinnosti odsouzeného. Odsouzený dopředu ví, že pokud v rámci domácího vězení několikrát poruší svou povinnost zdržovat se ve svém obydlí, hrozí mu jen krátkodobý nepodmíněný trest odnětí svobody. Další nevýhoda této přeměny spočívá v tom, že nepředstavuje dostatečný způsob postihu porušení dalších povinností pachatele, odsouzeného k trestu domácího vězení. Mezi tyto povinnosti patří vést řádný život a podrobit se kontrole technickými prostředky (Ščerba, 2014).

2.3.1 Přeměny jiných alternativních trestů na trest domácího vězení

Budou-li splněny podmínky, lze přeměnit trest obecně prospěšných prací na trest domácího vězení. Každá i jen započatá hodina obecně prospěšných prací se počítá na jeden den domácího vězení. Pokud soud přistoupí k přeměně obecně prospěšných prací na trest domácího vězení, musí soud zároveň pro případ, že by tento trest byl zmařen, stanovit náhradní trest odnětí svobody v takové výši, aby nebyl přísnější než trest, který by pachateli hrozil v případě přeměny obecně prospěšných prací na trest odnětí svobody (Ščerba, 2012).

Na trest domácího vězení, lze přeměnit trest odnětí svobody v případě, že odsouzenému je zamítnuta žádost na podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Základní podmínky jsou, že odsouzený po právní moci rozsudku, zejména ve výkonu trestu svým chováním a plněním svých povinností prokázal polepšení a může se od nich očekávat, že v budoucnu povede řádný život (Ščerba, 2014). Morkovin v Trestněprávním revue uvádí, že trest odnětí svobody lze přeměnit na trest domácího vězení až po polovině jeho výkonu a přeměna je možná pouze u přečinů. Nevýhodou této přeměny je, že po vykonání přeměněného trestu domácího vězení se odsouzený nemůže vrátit do věznice, neboť trest je vykonán a žádná zkušební doba zde neexistuje (Morkovin, 2016).

V případě, že pachatel nevykoná peněžitý trest ve stanovené lhůtě, může jej soud přeměnit na trest domácího vězení pouze za splnění podmínek § 60 odst. 1 TZ (Probační a mediační služba, © 2002).

2.4 Náležitosti rozhodnutí o uložení trestu domácího vězení

Výrok rozsudku nebo trestního příkazu, při ukládání trestu domácího vězení, musí obligatorně (povinně) obsahovat tyto náležitosti:

- a) Výměru trestu;
- b) Vymezení doby, ve které bude odsouzený povinen se zdržovat v určeném obydlí.

Naopak mezi fakultativní neboli nepovinné náležitosti rozhodnutí o uložení trestu domácího vězení patří:

- a) Uložení a vymezení přiměřené povinnosti či přiměřeného omezení směřujícího k vedení řádného života;
- b) Uložení povinnosti nahradit podle svých sil škodu způsobenou trestným činem;
- c) Uložení výchovného opatření (pouze u pachatele ve věku blízkém věku mladistvých);
- d) Vyslovení, že se odsouzenému schvaluje navštěvování pravidelných bohoslužeb či náboženských shromáždění i ve dnech pracovního klidu a pracovního volna.

Z výše uvedených náležitostí je zřejmé, že součástí rozhodnutí o uložení trestu domácího vězení není určení místa výkonu trestu, kde se odsouzený bude zdržovat v době výkonu trestu. Místo neboli obydlí výkonu trestu určuje předseda senátu až v rámci nařízení výkonu trestu (Ščerba, 2014).

3 Výkon trestu domácího vězení

Výkon trestu domácího vězení je upraven trestním řádem v § 334a až § 334h. Významnou a nezastupitelnou úlohu má ve všech fázích trestního řízení Probační a mediační služba. Probační úředník před uložením trestu domácího vězení provádí tzv. předběžné šetření na základě podnětu od soudu. Touto činností zjišťuje probační úředník důležité okolnosti pro uložení trestu domácího vězení. Jsou jimi například aktuální bytové a sociální poměry pachatele. Spolupráce pachatele a probačního úředníka je podmíněna souhlasem pachatele a je uskutečňována v případech, u kterých jsou splněny podmínky pro uložení tohoto trestu. Na základě provedení základní analýzy rizik, potřeb pachatele a zjištěných potřeb a zájmů oběti trestného činu může probační úředník soudu navrhnout uložení přiměřených omezení (Probační a mediační služba, © 2002).

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 458/2009 Sb., kterou se stanoví denní sazba připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení a způsob úhrady.

Ministerstvo spravedlnosti stanoví podle § 152 odst. 2 TŘ:

§ 1 – Denní sazba nákladů výkonu trestu domácího vězení činí 50 Kč za každý kalendářní den, ve kterém odsouzený alespoň z části vykonával trest domácího vězení.

§ 2 odst. 1 – Soud po výkonu trestu domácího vězení po právní moci rozhodnutí, kterým byla stanovena povinnost k náhradě nákladů spojených s výkonem trestu domácího vězení, vyzve odsouzeného, aby soudem vyměřenou částku uhradil na účet soudu ve lhůtě třiceti dnů ode dne doručení s upozorněním, že nebude-li ve stanovené době zaplácena, bude vymáhána podle jiných právních předpisů.

§ 2 odst. 2 – Soud může s přihlédnutím k délce uloženého trestu domácího vězení, po vykonání části tohoto trestu v délce trvání nejméně jednoho měsíce rozhodnout o povinnosti odsouzeného k náhradě nákladů spojených s výkonem trestu domácího vězení. Po právní moci takového rozhodnutí vždy vyzve odsouzeného, aby soudem vyměřenou částku uhradil na účet soudu ve lhůtě deseti dnů ode dne doručení s upozorněním, že nebude-li ve stanovené době zaplácena, bude vymáhána podle jiných právních předpisů.

Vyhláška č. 458/2009 Sb., se mění vyhláškou č. 151/2016 Sb.

Změna v názvu vyhlášky: Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 151/2016 Sb., kterou se stanoví denní sazba připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení a využitím elektronického kontrolního systému způsob jejich úhrady.

V § 1 došlo ke změně: Denní sazba nákladů výkonu trestu domácího vězení a nákladů spojených s využitím elektronického kontrolního systému činí 50 Kč za každý kalendářní den, ve kterém odsouzený alespoň z části vykonával trest domácího vězení, anebo ve kterém byl alespoň zčásti využíván elektronický kontrolní systém.

V § 2 odst. 1 bylo změněno: Soud po výkonu trestu domácího vězení nebo využití elektronického kontrolního systému po právní moci rozhodnutí, kterým byla stanovena povinnost k náhradě nákladů spojených s výkonem trestu domácího vězení nebo využitím elektronického kontrolního systému vyzve odsouzeného, aby soudem vyměřenou částku uhradil na účet soudu ve lhůtě třiceti dnů ode dne doručení s upozorněním, že nebude-li ve stanovené době zaplácena, bude vymáhána podle jiných právních předpisů.

Tučně vyznačená slova byla právě změněna ve vyhlášce č. 151/2016 Sb. Můžeme říci, že se jedná o změny, ohledně zavedení elektronického kontrolního systému, a proto byla následně vyhláška upravena.

3.1 Nařízení výkonu trestu domácího vězení

V rámci výkonu trestu domácího vězení je základním úkonem nařízení podle § 334a TŘ. Nařízení výkonu trestu domácího vězení činí předseda senátu až poté, co se rozhodnutí stane vykonatelným. Předseda senátu ihned poté zasílá nařízení odsouzenému a příslušnému středisku Probační a mediační služby (dále PMS) a stanoví v něm počátek výkonu trestu domácího vězení a místo výkonu tohoto trestu. Předseda senátu může z důležitých důvodů výkon trestu domácího vězení odložit a v určitých případech může provést důkladné a docela i zdlouhavé zjišťování skutečností důležitých zejména pro stanovení místa výkonu trestu. Z hlediska určení počátku výkonu trestu domácího vězení trestní řád mluví o tom, že předseda senátu stanoví zahájení výkonu trestu tak, aby si odsouzený mohl obstarat své záležitosti, zejména vyřízení rodinných a pracovních záležitostí. Standardně by měla stačit doba 14 dnů. Ve výjimečných případech může být doba delší. Podle ustanovení § 334 a odst. 3 TŘ má být stanoveno místo výkonu trestu domácího vězení v obydlí odsouzeného, které je buď v místě trvalého pobytu, nebo v místě, kde se zdržuje. Pokud je odsouzený zaměstnán, je třeba přihlídnout též na místo výkonu zaměstnání. V průběhu výkonu trestu může být místo výkonu trestu změněno z důležitých důvodů rozhodnutím předsedy senátu (Ščerba, 2014).

3.2 Odklad, přerušení a upuštění od výkonu trestu domácího vězení

Předseda senátu může odložit či přerušit výkon trestu domácího vězení na potřebnou dobu, shledá-li k tomu důležité důvody, jakými mohou být například potřeba odsouzeného zařídit nezbytné rodinné záležitosti, nutnost zajistit obydlí, v němž by trest domácího vězení bylo možné vykonat nebo déletrvající zdravotní obtíže odsouzeného vyžadující hospitalizaci. V usnesení o odkladu nebo přerušení výkonu trestu domácího vězení nemusí být určena doba odkladu či přerušení, neboť podle § 334d odst. 2 TŘ předseda senátu odvolá odklad nebo přerušení výkonu trestu, hned jak pominou důvody, které k tomuto rozhodnutí vedly (Ščerba, 2014).

Od 1. 1. 2014 může učinit pouze soud rozhodnutí o upuštění od výkonu trestu domácího vězení nebo jeho zbytku pouze ve třech případech:

Jestliže odsouzený byl nebo má být vydán do ciziny nebo předán cizímu státu;

Jestliže odsouzený byl nebo má být vyhoštěn;

Jestliže zjistí, že odsouzený onemocněl nevyhlášenou životu nebezpečnou nemocí nebo nevyhlášenou nemocí duševní nebo z jiných obdobně závažných důvodů.

Nastane-li situace, že osoba vydaná, předaná či vyhoštěná se vrátí zpět, musí soud rozhodnout o tom, zda trest domácího vězení nebo jeho zbytek vykoná (Ščerba, 2014).

3.3 Změna trestu domácího vězení

Na návrh odsouzeného, státního zástupce nebo probačního úředníka nebo i bez návrhu rozhodne předseda senátu z důležitých důvodů o změně místa výkonu trestu domácího vězení nebo o změně doby, kdy se zde má odsouzený zdržovat a přiměřených omezení a přiměřených povinností stanovených odsouzenému. Předseda senátu nesmí v neprospěch odsouzeného změnit počet hodin v týdnu, po které se má odsouzený zdržovat v obydlí, ani rozsah přiměřených omezení a přiměřených povinností. Předseda senátu rozhodne o změně trestu domácího vězení bez zbytečného odkladu (Šámal et al., 2013).

4 Kontrola trestu domácího vězení

Ustanovení § 334b TŘ svěřuje provádění kontroly výkonu trestu domácího vězení Probační a mediační službě ČR. Dále uvádí dva způsoby, jakými může PMS výkon domácího vězení kontrolovat:

- a) prostřednictvím elektronického kontrolního systému (tzv. elektronický monitoring)
- b) prostřednictvím namátkových kontrol prováděných probačním úředníkem (Ščerba, 2014).

Podrobnosti o kontrole výkonu trestu domácího vězení jsou stanoveny vyhláškou č. 456/ 2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení, která byla stanovena ministerstvem spravedlnosti podle § 334h TŘ.

Kontrola výkonu trestu domácího vězení dle vyhlášky č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení spočívá obzvláště v provádění namátkových kontrol úředníkem PMS v místě výkonu trestu domácího vězení, v užití elektronického kontrolního systému, ve vedení dokumentace o všech úkonech spojených s kontrolou. Dále ve vyhodnocování plnění soudem uložených přiměřených omezení a přiměřených povinností uvedených v § 48 odst. 5 TZ směřující k tomu, aby odsouzený vedl řádný život. Zjišťuje také, zda odsouzený nahrazuje způsobenou škodu v souladu s rozhodnutím soudu podle § 60 odst. 4 TZ a jestli plní výchovná opatření soudem podle § 60 odst. 5 TZ. Kontrola spočívá také v prověřování důvodů porušení podmínek trestu a v informování soudu o porušení podmínek výkonu trestu nebo nenaplnění přiměřených omezení a přiměřených povinností uvedených v § 48 odst. 4 TZ nebo nenaplnění výchovných opatření uložených soudem podle § 60 odst. 5 TZ.

4.1 Probační a mediační služba

Probační a mediační služba (dále jen „PMS“) usiluje o zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení konfliktů spojených s trestnou činností. Současně zajišťuje a také organizuje efektivní a důstojný výkon alternativních trestů a opatření s důrazem na zájmy poškozených. PMS představuje novou instituci na poli trestní politiky. Vychází ze součinnosti dvou profesí – sociální práce a práva (zejména trestního práva) (Probační a mediační služba, © 2002).

PMS byla zřízena zákonem č. 257/ 2000 Sb., o Probační a mediační službě ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Probační a mediační službě“) PMS je

organizační složkou státu a provádí úkony probace a mediace ve věcech projednávaných v trestním řízení. PMS je podřízena ministerstvu spravedlnosti, v jejím čele stojí ředitel. Ústředním orgánem je ředitelství, pod kterým jsou jednotlivá samostatná střediska PMS.

Probace je organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným, kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení. Dále se probací rozumí sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo stáním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních a společenských vztahů (Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, § 2).

Mediací se rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným. Dále je to činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Mediace se může provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného (Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, § 2).

4.1.1 Činnosti Probační a mediační služby

Podle § 4 zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě jsou základními činnostmi:

- vytváření předpokladů k tomu, aby věc mohla být ve vhodných případech projednána v některém ze zvláštních druhů trestního řízení nebo aby mohl být uložen a vykonán trest nespojený s odnětím svobody;
- vytváření podmínek pro rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání či pro schválení narovnání, obzvláště projednání a uzavření dohody mezi obviněným a poškozeným o náhradě škody;
- pomáhání při odstraňování následků trestného činu poškozeným a dalším osobám dotčeným trestným činem;
- věnování zvláštní péče mladistvým obviněným a obviněným ve věku blízkém věku mladistvým;
- podílení se na prevenci trestné činnosti;

4.1.2 Probační úředník

Probačního úředníka můžeme charakterizovat jako sociálního pracovníka působícího v oblasti trestní justice, který splňuje zákonem stanovené kvalifikační předpoklady, spočívající v absolvování vysoké školy humanitního směru, zvláštního kursu zaměřeného na rozšíření právních znalostí a také na rozvoj komunikačních dovedností (Nícm, © 2015).

Podle § 51 TZ je probační úředník povinen vykonávat dohled nad pachatelem v souladu s vytvořeným probačním plánem, být pachateli nápomocný v jeho záležitostech a plnit pokyny předsedy senátu, směřující k výkonu dohledu a k tomu, aby pachatel vedl řádný život. Probační úředník musí pravidelně probační plán aktualizovat s přihlédnutím k výsledkům dohledu a k osobním, rodinným a jiným poměrům pachatele (eAgri, © 2009).

4.1.3 Role pracovníka PMS ve fázích trestního řízení směřující k výkonu trestu domácího vězení

- Předběžné šetření – pracovník PMS se před rozhodnutím soudu podílí na výběru a vyhodnocení vhodných pachatelů. Zjišťuje jejich postoj k trestné činnosti, zájem odčinit vzniklé důsledky včetně konkrétních kroků k náhradě škody. Pracovník PMS poskytuje adekvátní informace obviněnému o domácím vězení, dále zajišťuje a zprostředkovává jeho písemný slib, který je zákonnou podmínkou rozhodnutí soudu. Prošetřuje podmínky jeho bydliště, zaměstnání a způsobu života. Dále posuzuje sociální a rodinné poměry obviněného. Je to důležité proto, aby trest domácího vězení nezaznamenal zátěž pro rodinné příslušníky.
- Projednání podmínek pro nařízení trestu – po pravomocném rozhodnutí soudu je úkolem pracovníka PMS vést odsouzeného k zařízení si svých osobních a rodinných záležitostí tak, aby trest nemusel být následně odkládán, měněn nebo přerušován, ale naopak aby mohl být v co nejkratší době zahájen bez následných komplikací. Pracovník PMS provede vyhodnocení obydlí klienta v kontextu bezproblémového provádění kontrol a zajištění bezpečnosti pracovníků provádějících namátkovou kontrolu.

Soud dostává informaci důležitou pro stanovení počátku a místa výkonu trestu.

- Kontrola trestu – pracovník PMS zaměřuje svou pozornost na to, zda trest plní svůj účel a klient dodržuje podmínky uložené soudem nebo vyplývající ze zákona. To znamená, zda se pachatel ve stanovenou dobu nachází na určeném místě, jak řeší náhradu škody z trestného činu, placení nákladů trestního řízení a nákladů trestu domácího vězení a jak plní uložené povinnosti a omezení. Během výkonu trestu domácího vězení je pracovník PMS v kontaktu s rodinou klienta či s komunitou, která s klientem sdílí společné prostory obydli, kde klient domácí vězení vykonává. Tímto způsobem se snaží snížit pravděpodobnost nevhodného chování klienta nebo zamezit vzniku nového trestného činu. Pokud není k dispozici elektronický monitoring odsouzeného, je základním prostředkem výkonu kontroly trestu domácího vězení provádění namátkové kontroly odsouzeného pracovníkem v místě bydliště. Namátkové kontroly jsou doplňovány konzultacemi pracovníka na středisku PMS. Pracovník PMS reaguje na všechny změny a zjištění během výkonu trestu tím, že je projedná s odsouzeným, informuje o výsledku soud a navrhuje další postup ve smyslu odkladu, přerušení nebo změny. V případě objektivně prokazaného maření navrhuje nařízení náhradního trestu odnětí svobody.

Pro všechny tři fáze jsou společné základní principy činnosti PMS. Jsou jimi: úzká součinnost s příslušným orgánem činným v trestním řízení a zapojení poškozeného do procesu řešení konfliktu (Štern et al., 2010).

Při kontrole výkonu trestu domácího vězení dle vyhlášky č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení, se probační úředník prokazuje služebním průkazem PMS. Odsouzený by měl na požádání prokázat svou totožnost probačnímu úředníkovi kdykoli v průběhu výkonu trestu domácího vězení. Probační úředník pořizuje záznam o každé provedené kontrole a o každém osobním jednání s odsouzeným a záznam zakládá do dokumentace vedené u střediska PMS.

4.1.4 Zapojení PMS do výkonu trestu domácího vězení

Po pravomocném uložení trestu domácího vězení, ale ještě před nařízením jeho výkonu, by probační úředník měl kontaktovat odsouzeného a projednat s ním podmínky

výkonu domácího vězení. Probační úředník má nejen odsouzenému, ale také osobám, které s ním žijí ve společné domácnosti, poskytnout potřebné poučení o jeho povinnostech a omezeních spojených s kontrolou trestu domácího vězení. Dále se probační úředník seznámí s poměry odsouzeného a zjistí, jaké záležitosti si musí odsouzený obstarat před nařízením výkonu trestu. Setkání probačního úředníka s odsouzenou osobou k trestu domácího vězení by se mělo nejprve uskutečnit na středisku PMS a poté až v bydlišti odsouzeného, které by mělo být místem výkonu trestu. Nejdůležitější činností PMS je kontrola výkonu trestu domácího vězení. Metody tohoto typu budou odlišné, buď bude kontrola výkonu tohoto trestu prováděna elektronickým monitoringem, nebo namátkovými kontrolními návštěvami probačních pracovníků. Provádění namátkových kontrol může být značně komplikováno. V rámci uloženého trestu domácího vězení bude muset pachatel setrvat v určitém obydlí v nočních hodinách a dnů pracovního klidu a pracovního volna. Z toho logicky vyplývá, že i kontrola probačního úředníka musí být prováděna v noci. Provádění osobních kontrol lze kombinovat. Do určité míry lze nahradit kontrolou prováděnou prostřednictvím pevné telefonní linky. Tento způsob vyžaduje na straně kontrolujících osob znalost odsouzených, a především jejich hlasový projev (Ščerba, 2014).

Pokud probační úředník zjistí porušení výkonu trestu domácího vězení, tzn., že nezastihne odsouzeného v místě výkonu trestu, musí nejprve kontaktovat odsouzeného, projednat s ním snížení podmínek výkonu trestu, musí po odsouzeném požadovat vysvětlení této okolnosti. Pokud odsouzený porušil trest domácího vězení z důležitých důvodů, například ze zdravotních důvodů, neměl by tento důvod vést k přeměně trestu domácího vězení na trest odnětí svobody. Pokud ale odsouzený nevysvětlí nebo uvede špatné důvody, musí probační úředník postupovat podle § 334c TŘ a informovat o této skutečnosti soud. Probační úředník může podle § 334g odst. 1 TŘ přeměnu trestu domácího vězení na trest odnětí svobody (Ščerba, 2014).

4.2 Elektronický monitoring

Elektronické monitorovací systémy existovaly už dlouho předtím, než byla k dispozici technologie pro jejich realizaci. V minulosti popisovalo mnoho tiskových zpráv výhody elektronických systémů, ale neuvedlo technologii, jak by systémy měly být realizovány (Pauley et al., 2010).

Elektronický monitoring je typickým americkým produktem a mnohá léta byl nejoblíbenější ve Spojených státech. V roce 1990 byly ve všech státech Spojených států zřízeny programy elektronického monitoringu a mezi každodenním elektronickým dohledem bylo 10 až 20 tisíc lidí. Průměrná doba elektronického monitoringu v USA je 79 dní. V současné době je hlavním cílem elektronického monitoringu, přispět k řešení přeplněnosti věznic (Junger-Tas, 1994).

Takzvané „elektronické sledování“ je pojem, který se vyvíjel s rozvojem technologií. V dnešní době se realizuje v mnoha státech evropské unie. Dnes je nejrozšířenější elektronické sledování v Anglii a Walesu. Elektronickému sledování předcházela obyčejná hlasová kontrola odsouzeného prostřednictvím pevné telefonní linky. Tento způsob vyžadoval znalost hlasového projevu odsouzených (Navrátilová, 2009).

Elektronické sledování spočívá v tom, že odsouzenému je na kotník nohy připevněn plastový pásek, uvnitř s elektrickým obvodem. Součástí je zařízení velikosti náramkových hodinek, které neustále vysílá signál přijímaný řídicí jednotkou. Síla signálu je nastavena tak, aby umožňovala odsouzenému volný pohyb po bytě, ale naopak mu zabráňovala např. pohybovat se po zahradě kolem svého domu. Řídicí jednotka je umístěna v bytě odsouzeného a skrývá v sobě vysílačku a jednoduchou pevnou telefonní linku. Pokud se odsouzený zdržuje ve svém bytě, řídicí jednotka to v pravidelných několikaminutových intervalech sděluje kontrolnímu středisku, které průběh sledování eviduje prostřednictvím počítače. V době, kdy je spojení přerušeno, upozorní řídicí jednotka středisko, které automaticky vzniklou situaci vyhodnocuje. Když spojení mezi náramkem a řídicí jednotkou není navázáno, řídicí jednotka ihned signalizuje kontrolnímu středisku. Zaměstnanec střediska zavolá odsouzenému. Pokud se dovolá, zjišťuje příčinu poruchy a současně na místo vysílá terénního pracovníka. Jestliže je příčinou poruchy chování odsouzeného, kontrolní středisko informuje buď probačního úředníka, nebo soud (Navrátilová, 2009). Důležitá je reakce na porušení podmínek, včetně například nařízení náhradního trestu odnětí svobody následuje v hodinách. Odsouzený, který se zpozdí v příchodu domů, musí počítat s tím, že noc stráví ve věznici (Pauley et al., 2010).

Kontrola výkonu trestu domácího vězení zajišťovaná PMS ve spolupráci s provozovatelem elektronického kontrolního systému spočívá zejména v instalaci a deinstalaci elektronického kontrolního systému v místě výkonu trestu domácího

vězení, instalaci a deinstalaci technického zařízení na těle odsouzeného, poučení odsouzeného o fungování elektronického kontrolního systému a o nepřipustnosti jakýchkoli zásahů do tohoto systému ze strany odsouzeného a dalších neoprávněných osob (Vyhláška č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení).

Je zřejmé, že kontrola elektronickým monitorováním může zajišťovat efektivitu trestu domácího vězení mnohonásobně účinnějším způsobem než namátkové kontroly prováděné probačními úředníky. V roce 2010 uvádělo ministerstvo spravedlnosti, že realizaci elektronického monitoringu plánuje v letech 2011 – 2013. Ani tento záměr se nepodařilo uskutečnit, protože bylo ministerstvo spravedlnosti v tomto směru nečinné. Amnestií prezidenta republiky v roce 2013 došlo k prominutí uložených trestů domácího vězení, takže se počet uložených trestů domácího vězení vynuloval. Lze říci, že by bylo lepší, kdyby soudy trest domácího vězení vůbec neukládaly, dokud nebude existovat kontrola pomocí elektronického monitoringu. Neefektivní a nedostatečná kontrola výkonu tohoto trestu, může do budoucna značně oslabit autoritu trestu domácího vězení veřejnosti a především odsouzených, ale také důvěru soudů v tento alternativní trest (Ščerba, 2014).

Současný stav v České republice

V září roku 2017 podepsala Probační a mediační služba ČR smlouvu na elektronické náramky pro vězně. Zařízení dodá izraelská firma SuperCom. Ministr spravedlnosti Robert Pelikán oznámil České televizi, že debata o elektronických náramcích trvala osm let, ale je to tady. České právo zná trest domácího vězení sedm let, ale soudci ho ve větší míře nevyužívají. Nejvíce trestů domácího vězení soudci rozdali před pěti lety, celkem 514 případů. Po roce 2012 počet klesl. Důvodem byla amnestie Václava Klause v lednu roku 2013. Dalším důvodem může být i to, že kontrola odsouzených není nepřetržitá. To ale náramky změní. Náklady na jednoho člověka budou přibližně 120 korun za den, oproti věznici, kde vycházejí náklady na jednoho člověka 1100 korun (Česká televize, © 1996).

5 Domácí vězení ve vztahu k mladistvým

Mladistvý je člověk, který dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku.

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže upravuje podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“ o soudnictví ve věcech mládeže“) upravuje podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy uvedené v trestním zákoníku, dále opatření, která jsou za takové trestné činy ukládány, postupy, rozhodování a výkon soudnictví ve věcech mládeže.

Domácí vězení je jedním z trestních opatření, které lze uložit mladistvému za spáchané provinění. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže nemá speciální ustanovení, která by upravovala obecnou úpravu trestu domácího vězení provedenou v § 60 a 61 TZ. Je třeba je v neměněné podobě aplikovat i u mladistvých. § 3 odst. 2 a odst. 3, § 9 a § 24 odst. 2 ZSM, která zohledňují specifika dospívajících a kladou větší důraz na výchovně preventivní působení na mladistvé, než je tomu u dospělých pachatelů. V žádném případě by nemělo vést uložení trestního opatření domácího vězení u mladistvých k tomu, že by domácí vězení ohrozilo mladistvé v zapojení v zájmových kroužcích, sportovních klubech a jiných sdruženích či aktivitách. Soud by měl při zvažování uložení trestního opatření domácího vězení mladistvým pachatelům vzít v úvahu kromě skutečností obecné povahy, mezi které patří například osobní a rodinné poměry, zdravotní stav, tak i faktor jejich věku, tedy neukončený rozumový a mravní vývoj (Šámal et al., 2009).

Mladistvému lze uložit vedle trestního opatření domácího vězení tzv. výchovná opatření. Výchovná opatření se podle § 60 odst. 5 zákona o soudnictví ve věcech mládeže, ukládají pachateli ve věku blízkém mladistvých nejen vedle trestního opatření, ale i vedle přiměřených omezení a přiměřených povinností uvedených v § 48 odst. 4 zákona o soudnictví ve věcech mládeže. K volbě vhodných opatření motivujících mladé pachatele ke změnám v chování je důkladné zjištění jejich poměrů, osobnostních charakteristik a společenského prostředí, ve kterém žijí. Zdrojem těchto informací je zpráva probačního úředníka vypracovaná v rámci tzv. předběžného šetření (Šámal et al., 2009).

Shrnutí 2. - 5. kapitoly

Od roku 2010 je možné v České republice ukládat trest domácího vězení a je nepřísrnější alternativou k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Trest domácího vězení byl zaveden hlavně z ekonomických důvodů. **Výhodou** trestu domácího vězení je umožnění zachovat si pozitivní rodinné vazby. Pachatel musí být doma pouze od 20.00 hod. do 5.00 hod. v pracovních dnech. Jinak může být v zaměstnání, či navštěvovat rekvalifikační kurzy. Pouze o víkendu musí být pachatel doma celý den. **Výhodou** je i to, že při ukládání trestu domácího vězení, kdy má odsouzený být ve svém obydlí, se soud ohlíží také na rodinné situace. Například na zajišťování péče o nezletilé děti, na zdravotní stav, na pravidelné návštěvy u lékaře. Další **výhodou** je, že pachatel může navštěvovat pravidelné bohoslužby ve dnech pracovního klidu a volna. Může si pachatel dokončit vzdělání, odčinit důsledky trestného činu a nahradit škodu. Další **výhodou** je že, odsouzenému nelze zvýšit počet hodin v týdnu, po které se má odsouzený zdržovat ve svém obydlí a nelze ani měnit rozsah přiměřených omezení a přiměřených povinností. **Nevýhodou** podle mého mínění je, povinnost pachatele být o státních svátcích a víkendech doma. **Nevýhodou** je i to, že pachatel může nadále páchat trestnou činnost a může trest porušit. Trest domácího vězení lze uložit pouze u přečinů a maximálně na dva roky. V případě uložení tohoto trestu více jak půl roku, se může zvyšovat pravděpodobnost porušení tohoto trestu, také upadá motivace odsouzeného a mohou nastat konflikty v rodině. Toto můžeme označit jako **nevýhodu** trestu domácího vězení.

Pachatel musí dát písemný slib, nelze tedy trest domácího vězení uložit proti jeho vůli. Dále je pachateli umožněno, aby podle svých sil nahradil škodu, kterou způsobil trestným činem. V případě, že odsouzený nevykonává ve stanovené době a stanoveném obydlí uložený trest, může dojít k přeměně trestu domácího vězení na trest odnětí svobody. Na trest domácího vězení může být přeměněn trest obecně prospěšných prací, trest odnětí svobody a peněžitý trest. Důležitou úlohu ve všech fázích trestního řízení má Probační a mediační služba, která před uložením trestu domácího vězení provádí tzv. předběžné šetření. Během výkonu tohoto trestu může dojít ke změně místa, doby, přiměřených omezení a povinností a ke všem těmhle změnám musí být důležité důvody. O těchto změnách rozhoduje předseda senátu. Kontrola trestu domácího vězení se provádí buď prostřednictvím namátkových kontrol prováděných probačním úředníkem, nebo prostřednictvím elektronického monitoringu. Myslím si, že **nevýhodou** trestu

domácího vězení je právě namátková kontrola probačního úředníka, to může některým pachatelům vadit, protože namátková kontrola může probíhat i v noci, a to se ne všem pachatelům může líbit. Ale na druhou stranu si myslím, že je to rozhodně lepší než trest odnětí svobody. Elektronický monitoring spočívá v tom, že odsouzenému je na kotník připevněn náramek o velikosti hodinek, který neustále vysílá signál a řídicí jednotka je umístěna v bytě odsouzeného. V České republice se trest domácích vězení kontroluje prostřednictvím namátkových kontrol. V září 2017 byla podepsána smlouva o elektronických náramcích a v nejbližší době by měly být uvedeny do provozu. Myslím si, že hned co začnou fungovat elektronické náramky, tak to přinese jisté výhody trestu domácích vězení. Protože namátkové kontroly nejsou tolik intenzivní a účinné, což nyní můžeme označit za **nevýhodu** tohoto trestu. Mladistvému za spáchané provinění můžeme uložit domácí vězení. Domácí vězení by mladistvého nemělo ohrozit v zapojení zájmových kroužků, sportovních klubů a jiných aktivitách. Mladistvému lze vedle trestního opatření domácích vězení uložit tzv. výchovná opatření.

6 Právní úprava trestu domácího vězení v zahraničí

Trest domácího vězení je v určité formě používán i v dalších evropských zemích. Tato kapitola pojednává o některých evropských zemích. Každá země má svou právní úpravu tohoto trestu.

6.1 Domácí vězení v zahraničí

Legislativní úprava českého trestu domácího vězení se jen málo inspirovala zkušenostmi ze zahraničí. Domácí vězení je ve světě nejvíce využíváno jako přímá náhrada trestu odnětí svobody nebo jeho části v případě podmíněného propuštění, jako náhrada vazby nebo v kombinaci s podmíněným odsouzením. Nejméně se ukládá domácí vězení jako samostatný trest. V současné době je domácí vězení zavedeno ve většině západoevropských zemí, postupně se k nim připojují střední a jihovýchodní země Evropy. V každé zemi je jiná právní úprava a jiný způsob kontroly odsouzených. Výrazný je trend probace a alternativních trestů a snaha dát do souladu předpisy upravující kromě jiného také domácí vězení a elektronický monitoring v celé Evropské unii (Štern et al., 2010).

Budoucnost domácího vězení na evropském kontinentu je neodmyslitelně spojena se zaváděním elektronické kontroly odsouzených osob. Některé evropské země jsou ve fázi příprav, některé už používají elektronický monitoring. Trest domácího vězení má nepochybně místo v systému alternativních trestů. Nesmí být ale pojmán pouze jako sankce a způsob izolace společensky nebezpečné osoby, ale měl by být chápán pouze v kombinaci s prvky sociální převychovy. Jedině tak může být účinným nástrojem snížení recidiv a omezení vězeňské populace. Zahraniční zkušenosti poukazují, že domácí vězení může být funkční pouze v kombinaci s elektronickým monitoringem (Štern et al., 2010).

Všechny země, které zavedly trest domácího vězení jako alternativní trest, mají společné to, že byl problém s přeplněním věznic a ekonomickou stránkou.

6.2 Slovensko

Slovensko do svého trestního práva zavedlo trest domácího vězení přijetím trestního zákona č. 300/2005 Z.z., který nabyl účinnosti 1. 1. 2006. Zákon uvádí, že trest domácího vězení může být pachateli uložen až na dva roky za spáchání přečinu,

pokud vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu, osobě a poměrům pachatele postačí uložení tohoto trestu. Dále pokud dá pachatel písemný slib, že se v určeném čase bude zdržovat v obydlí na určené adrese a při výkonu kontroly trestu domácího vězení poskytne potřebnou součinnost, jsou splněny podmínky výkonu kontroly technickými prostředky. Pachatel je po dobu výkonu trestu domácího vězení povinen v čase, který určí soud, zdržovat se ve svém obydlí, včetně k němu náležejících prostor, podrobit se kontrole technickými prostředky a vést řádný život. Během výkonu trestu domácího vězení může soud pachateli uložit omezení nebo povinnosti uvedené v § 51 odst. 3 a 4 zákona č. 300/2005 Z. z., aby vedl řádný život. Odsouzený může opustit své obydlí během výkonu tohoto trestu pouze po předchozím souhlasu probačního úředníka. Probační úředník může dát pachateli souhlas jen z naléhavého důvodu a na nezbytně nutnou dobu.

Na Slovensku je nejčastěji ukládán trest domácího vězení za trestní čin krádeže, ohrožování mravní výchovy mládeže, zanedbání povinné výživy, výtržnictví, maření výkonu úředního rozhodnutí a poškozování cizí věci. Nejkratší trest uložený na Slovensku byl 15 dní (Madlenakova a Piechowiczova, 2014).

Podle slovenského práva lze uložit trest domácího vězení pouze za ty přečiny, u nichž horní hranice trestní sazby odnětí svobody nepřevyšuje pět let. Podle § 34 odst. 6 zákona č. 300/2005 Z.z., soud musí uložit trest odnětí svobody, jestli pachatel spáchá trestný čin, jehož horní hranice trestní sazby převyšuje pět let. Kromě omezení okruhu deliktů, za které je možné uložit trest domácího vězení, nestanovuje slovenský trestní zákon žádné podmínky tohoto trestu. Slovenská úprava se nesnaží řešit konflikt mezi trestem domácího vězení a nedotknutelností domovní svobody, což můžeme považovat za značný nedostatek. Na rozdíl od české právní úpravy nelze uložit trest domácího vězení mladistvému pachateli. Slovenská úprava, podobně jako současná česká úprava, se nezabývá vymezením doby, v níž musí odsouzený setrvávat v určeném obydlí. Slovenský trestní zákon nevymezuje ani minimální a maximální rozsah povinnosti setrvávat v určeném obydlí, ale na rozdíl od českého trestního zákoníku navíc není ve slovenské úpravě obsažen soubor kritérií, podle kterých by měl soud určovat rozsah povinností odsouzeného zdržovat se v určitém obydlí. I když je na Slovensku výraznější vliv náboženství a církve, tak slovenská úprava nepovoluje navštěvování pravidelných bohoslužeb nebo náboženských shromáždění i ve dnech pracovního klidu a pracovního volna. Slovenský trestní zákon neumožňuje využít v rámci trestu domácího vězení

uložení přiměřených omezení a povinností, jako česká úprava. Naopak, odsouzení mají povinnost vést řádný život, což je důležitý rozdíl oproti české úpravě (Ščerba, 2014).

Pokud jde o porušení podmínek trestu domácího vězení ze strany odsouzeného, slovenský trestní zákon používá přeměnu domácího vězení na trest odnětí svobody. Pokud odsouzený neplní své povinnosti, soud přemění trest domácího vězení na nepodmíněný trest odnětí svobody a to tak, že dva dni nevykonaného trestu domácího vězení se rovnají jednomu dni nepodmíněného odnětí svobody. Odsouzený může po polovině výkonu trestu domácího vězení požádat o upuštění od výkonu jeho zbytku. Soud o tom rozhodne do 30 dnů usnesením. Při upuštění od výkonu zbytku trestu domácího vězení soud neukládá zkušební dobu, ani zákon neupravuje možnost uložit přiměřená omezení a povinnosti. Kontrola výkonu trestu domácího vězení probíhá prostřednictvím probačních úředníků (Madlenakova a Piechowiczova, 2014).

Slovensko využívá elektronické náramky od roku 2016. Předpokládané uvolnění věznic zatím neproběhlo, protože se monitoring v praxi příliš neujal (Česká televize, © 1996).

6.3 Rakousko

Rakouské trestní právo, na rozdíl od trestního práva českého a slovenského, nepojímá domácí vězení jako samostatný druh trestu, ale jen jako způsob výkonu trestu odnětí svobody. Zákon Bundesgesetzblatt BGBl 144/1969, o výkonu trestu používá pojem domácí vězení ve dvojím smyslu. V prvním smyslu představuje sankci za přestupek spáchaný v rámci výkonu trestu odnětí svobody a druhou formou, která byla do rakouského trestního práva zakotvena novelou StVG provedena zákonem BGBl 64/2010, a tou je výkon trestu formou elektronicky kontrolovaného domácího vězení. Rakouská právní úprava od počátku koncipovala domácí vězení tak, že jeho výkon je obligatorně spojen s kontrolou ve formě elektronického monitoringu, na rozdíl od české i slovenské právní úpravy nepřipustila, aby kontrola probíhala jinak než pomocí elektronického monitoringu. Na základě návrhu odsouzeného, který buď již vykonává trest odnětí svobody, anebo ještě na výkon trestu nenastoupil, lze učinit rozhodnutí o výkonu trestu odnětí svobody formou elektronicky kontrolovaného domácího vězení. Rakouská úprava, stejně jako česká mluví o tom, že odsouzenému nelze nařídít domácí vězení proti jeho vůli. Rakouská úprava vyžaduje podání návrhu na výkon trestu ve formě domácího vězení a pojímá domácí vězení v podobě institutu, který má nahradit

celý trest odnětí svobody a funguje tedy jako alternativní trest. Podání návrhu odsouzeného k nařízení domácího vězení samo o sobě nepostačuje, musí být splněna čtveřice dalších podmínek:

- uložený nebo dosud ještě nevykonaný trest odnětí svobody nepřesahuje 12 měsíců;
- pachatel v tuzemsku disponuje vhodným ubytováním, zabývá se vhodnou činností, má příjem, kterým se může zajistit obstarávání životních potřeb, a má nemocenské a úrazové pojištění;
- předloží písemný souhlas spolubydlících osob;
- podle § 156 odst. 2 BGBI lze předpokládat, že pachatel tento způsob výkonu trestu nezneužije (Ščerba, 2014).

Elektronická kontrola domácího vězení může trvat maximálně jeden rok. Rakouská právní úprava přiznává možnost výkonu formou domácího vězení jen těm odsouzeným, u nichž se prokáže potřebný příjem, výkon užitečné činnosti a účast na nemocenském a úrazovém pojištění. Jde o podmínku, která koresponduje s obecným účelem domácího vězení, který spočívá v ponechání odsouzeného na svobodě s vírou, že mu bude umožněn výkon zaměstnání či jiné legální výdělečné činnosti, vzdělání, péče o rodinu. Další podmínkou je předložení písemného souhlasu osob, který s odsouzeným žijí ve společném obydlí a poslední podmínkou je nutnost posoudit povahu a závažnost spáchaného přečinu a osob a poměry pachatele. Podstatou výkonu trestu formou elektronicky kontrolovaného domácího vězení spočívá v tom, že odsouzený se musí zdržovat ve svém obydlí, vykonávat vhodnou činnost a podrobit se stanoveným podmínkám. V průběhu výkonu trestu je odsouzený kontrolován elektronickou formou a je veden k tomu, aby byl dosažen výchovný účel trestu. Sankcí za nedodržení podmínek domácího vězení je odvolání výkonu trestu formou domácího vězení. Odsouzený v takovém případě musí vykonat zbytek trestu ve vězení (Ščerba, 2014).

6.4 USA a Kanada

V USA a v Kanadě je značně uplatňován tzv. back-end typ domácího vězení. Back-end typ znamená, že se odsouzený domácímu vězení podrobuje až po odpykání trestu odnětí svobody. Vychází se z předpokladu, že takové opatření snižuje pravděpodobnost opětovného spáchání trestných činů. Američané rozlišují tzv. aktivní systém sledování,

umožňující nepřetržitý monitoring. Oproti tzv. pasivnímu systému, který vyžaduje výzvu sledovaného v určitých intervalech (Justice, © 2010).

6.5 Anglie a Wales

V Anglii a Walesu bylo domácí vězení zavedeno jako samostatný trest v roce 1991 a od roku 1999 se uplatňuje back-end model ve formě tzv. domácí vazby. Osoby, které jsou odsouzeny a odpykávají si trest odnětí svobody v trvání do 4 let, mohou být na určitou dobu, maximálně však na 2 měsíce před propuštěním, umístěny do domácího vězení a podrobeny elektronické kontrole. Ve Velké Británii je užíván soudní zákaz vycházení, alternativní trest typu front-end s maximální délkou 6 měsíců. Odsouzená osoba starší 16 let je podrobena zákazu vycházení až na 12 hodin denně jeden až sedm dní v týdnu. Soudní zákaz vycházení je možné užít ve Velké Británii jako alternativu k vyšetřovací vazbě či místo záruky v podobě kauce (Justice, © 2010).

V Anglii a Walesu lze uložit trest domácího vězení jen na jeden rok, přičemž není stanovena dolní hranice výměry. Anglická úprava vyžaduje, aby byl spáchaný trestný čin dostatečně závažný, a zná pouze pozitivní hodnocení osoby a poměrů pachatele. K uložení požadavku nevycházet nevyžaduje anglická úprava souhlas pachatele, ale vyžaduje souhlas uložení požadavku elektronického monitoringu (Boledovičová, 2013).

6.6 Francie

Ve Francii slouží elektronicky monitorované domácí vězení jako charakter alternativy k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, eventuálně jeho zbytku o délce nepřekračující jeden rok. Žádost o přeměnu domácího vězení na nepodmíněný trest odnětí svobody může odsouzený podat sám nebo se žádost může podat státní zástupce, popřípadě i na základě rozhodnutí soudu bez návrhu. Ve Francii může osoba v domácím vězení strávit maximálně 4 měsíce. Podobně jako ve Velké Británii, tak i ve Francii lze nahradit domácí vězení vyšetřovací vazbou (Justice, © 2010).

6.7 Švédsko

Ve Švédsku byl zaveden typ elektronické kontroly back-end umožňující nahrazovat krátké tresty do tří měsíců trestem odnětí svobody. K uložení domácího vězení je nutný souhlas nejen odsouzeného, ale i ostatních příslušníků domácnosti (Justice, © 2010).

6.8 Nizozemí

V Nizozemí se používá od roku 2000 model spojený s intenzivní péčí o nápravu pachatele. V nizozemském pojetí je domácí vězení především součástí širšího rehabilitačního programu odsouzeného, který má být podmíněně propuštěn z trestu odnětí svobody. K uložení domácího vězení je nutný souhlas odsouzeného i členů jeho domácnosti. V Nizozemí může osoba v domácím vězení strávit 12 až 16 týdnů (Justice, © 2010).

6.9 Německo a Švýcarsko

V Německu a ve Švýcarsku proběhly experimenty s elektronicky monitorovaným domácím vězením u omezeného počtu osob. V západní Evropě, zejména v Německu probíhala diskuze o etické stránce elektronického monitorování. Proti užívání domácího vězení jako alternativního trestu jsou argumenty, že soudy mohou upadnout v pokušení používat domácí vězení nikoli jako alternativu k podmíněnému propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, ale jako alternativu k podmíněnému odsouzení čímž v důsledku dochází k zosílení trestu represe. Negativně vnímají domácí vězení ti odsouzení, u kterých došlo k porušení podmínek a muselo dojít k nahrazení domácího vězení vyšetřovací vazbou (Justice, © 2010).

Shrnutí zahraniční úpravy trestu domácího vězení

Slovensko x Česko

Okruh trestných činů, za které lze uložit trest domácího vězení je stejný jako v české právní úpravě. Ve skutečnosti lze uložit trest domácího vězení pouze za ty přečiny, u nichž horní hranice nepřevyšuje 5 let. V porovnání s českou právní úpravou chybí podmínka spočívající v přiměřenosti tohoto trestu vzhledem k povaze a závažnosti činu a osobě a poměrům pachatele. Ve slovenské právní úpravě je absence nutnosti souhlasu pachatele s uložením trestu domácího vězení, kde v české právní úpravě je nutný písemný slib pachatele podle § 60 TZ. Česká úprava tím, že pro uložení trestu domácího vězení vyžaduje písemný slib pachatele, kde se pachatel zavazuje tím, že bude dodržovat podmínky trestu domácího vězení a poskytne při výkonu kontroly potřebnou součinnost. Slovenská úprava se nesnaží vůbec řešit konflikt mezi trestem domácího vězení a nedotknutelností domovní svobody. To můžeme požadovat za

výrazný nedostatek. Slovenský trestní zákon, na rozdíl od českého, nedovoluje uložit trest domácího vězení mladistvému pachateli. Slovenská úprava se nezabývá vymezením doby, po kterou se musí pachatel zdržovat ve svém obydlí. Na druhou stranu slovenský zákon řeší například to, že se pachatel může zdržovat i mimo své obydlí, například na zahradě. Česká úprava tuto otázku vůbec neřeší. Slovenská i česká úprava se shodují v tom, že odsouzený se musí zdržovat ve svém obydlí a tuto povinnost nemusí dodržet pouze z důležitých, naléhavých důvodů. Slovenská úprava navíc vyžaduje i předchozí souhlas probačního úředníka nebo orgánu, který vykonává technickou kontrolu nad odsouzeným. Slovenský zákon navíc vyžaduje, aby odsouzený vedl řádný život. Slovenská úprava sankciuje i porušení povinnosti odsouzeného, která spočívá v jeho spolupráci při kontrole výkonu trestu, což česká úprava nelogicky opomíjí.

Česko x ostatní vybrané země

Česká právní úprava ukládá trest domácího vězení nejdéle z výše zmiňovaných zemí. Ostatní zmiňované státy mají různou výměru domácího vězení. Některé státy extrémně krátkou a některé se téměř vyrovnají naší výměře dvou let. Ve většině států dávají písemný souhlas k domácímu vězení nejen odsouzení, ale i ostatní členové domácnosti. Výkon domácího vězení provádějí všechny státy formou elektronického monitoringu. Česká právní úprava se shoduje s rakouskou úpravou v tom, že domácí vězení nelze odsouzenému naříditi proti jeho vůli. Rakousko má domácí vězení jen jako způsob výkonu trestu odnětí svobody. Ve Francii mají trest domácího vězení jako alternativu k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Odsouzení ve Francii mohou podat žádost na přeměnu z trestu odnětí svobody na trest domácího vězení.

Na základě analýzy literárních českých a zahraničních zdrojů a jejich komparací jsem dospěla k tomu, že česká právní úprava trestu domácího vězení odpovídá zahraniční úpravě trestu domácího vězení a faktický průběh výkonu trestu domácího vězení zatím nedosahuje současným evropským trendům. Avšak vzhledem k tomu, že v září loňského roku byla podepsaná smlouva o elektronických náramcích, které se začnou používat na jaře letošního roku, si myslím, že brzy bude výkon českého trestu domácího vězení odpovídat současným evropským trendům. Samozřejmě bude nějakou dobu trvat, než se elektronické náramky „rozjedou“ a snad i soudci začnou více ukládat trest domácího vězení. V roce 2017 bylo v České republice uloženo 174 trestů

domácího vězení, což je oproti roku 2012, kdy bylo uloženo 514 trestů domácího vězení v celé České republice, znatelný rozdíl.

7 Výzkumná část

7.1 Cíle práce

Cílem práce je zjistit, zda právní úprava a faktický průběh výkonu trestu domácího vězení je na úrovni odpovídající současným evropským trendům. Tohoto cíle bylo částečně dosaženo analýzou domácí a zahraniční literatury a komparací výsledků. Cíle dále bude dosaženo analýzou výsledků získaných z řízených rozhovorů s pracovníky Probační a mediační služby.

Dalším cílem práce je zjistit, jaké jsou výhody a nevýhody trestu domácího vězení. Tohoto cíle bylo částečně dosaženo analýzou literárních zdrojů, která byla provedena v teoretické části a dále jej bude dosaženo za pomoci analýzy výsledků získaných z řízených rozhovorů s pracovníky Probační a mediační služby.

Posledním cílem je zjistit, jaké má veřejnost na trest domácího vězení. Jedná se hlavně o zjištění úrovně vědomostí a zmapování názorů laické veřejnosti o trestu domácího vězení. Tohoto cíle bude dosaženo analýzou výsledků získaných z dotazníkového šetření.

Cílovými skupinami byli:

- a) Pracovníci Probační a mediační služby v Jihočeském kraji
- b) Laická veřejnost v Českých Budějovicích

V přípravné etapě výzkumu byl proveden teoretický rozbor problematiky, který je obsažen v obecné části práce. Zaměřila jsem se na definování vybrané problematiky, čerpala jsem při tom z platné legislativy a odborné literatury. V rámci studijní přípravy jsem se seznámila se základní literaturou o metodách a technikách výzkumných prací. Usilovala jsem o shromáždění dostatečného objemu relevantních dat. Výzkum byl proveden v posloupnosti určení plánu výzkumu, přípravy a sběru dat, provedení analýz a stanovení výzkumných otázek a hypotéz. V rámci výzkumu dotazníkového šetření jsem kontaktovala větší množství respondentů, využila jsem svých časových a pracovních možností. Respondenti byli osloveni osobně nebo prostřednictvím internetu. Respondenti odpovídali na předem připravené otázky. Základními informačními segmenty sběru dat byly odpovědi respondentů.

V rámci řízených rozhovorů jsem kontaktovala 4 respondenty z Probační a mediační služby v Jihočeském kraji. Respondenti byli osloveni osobně a odpovídali

na předem připravené otázky. Základními informačními segmenty sběru dat byly odpovědi respondentů.

7.2 Výzkumné otázky

V souvislosti s cílem práce byly stanoveny tyto otázky:

1. Je právní úprava a faktický průběh výkonu trestu domácího vězení na úrovni odpovídající současným evropským trendům?
2. Jaké jsou výhody a nevýhody ukládání trestu domácího vězení?
3. Jaká je úroveň právního vědomí laické veřejnosti o trestu domácího vězení?

Zkoumaná informovanost a názor veřejnosti byly shrnuty do těchto výzkumných otázek, při dotazování odhaleny a shrnuty ve výsledcích výzkumu.

Hypotézy:

H1: Právní úprava trestu domácího vězení je dostatečná, faktický průběh výkonu nedosahuje současným evropským trendům.

H2: U trestu domácího vězení oproti trestu odnětí svobody nepodmíněnému převažuje více výhod než nevýhod.

H3: Právní vědomí laické veřejnosti o trestu domácího vězení je nízké.

8 Metodika

8.1 Metoda sběru dat

V bakalářské práci byla použita kvantitativní výzkumná strategie, která umožňuje stanovit si výzkumné otázky a hypotézy na základě vzniklých teorií. Hypotézy byly následně sledovány a statisticky vyhodnocovány pomocí standardizovaných metod. Data byla zpracována a následně tříděna. V konečné fázi byly výsledky výzkumu okomentovány a vyhodnocen výsledek výzkumu ve vztahu ke stanoveným hypotézám. Byla použita metoda dotazování, analýza dat a komparace, dále byla data získána studiem literatury.

8.2 Technika sběru dat

Zvolenou výzkumnou technikou byl standardizovaný dotazník a řízený standardizovaný rozhovor. Vzhledem k vybranému tématu, k cílům mé práce, k výzkumným otázkám a hypotézám jsem přesvědčena, že kvantitativní výzkumná strategie byla tou nejlepší možnou metodou. Pro standardizovaný dotazník byla určena laická veřejnost, pro to byl zvolen standardizovaný dotazník, který má pevně danou strukturu. Je daný pevný seznam otázek, na které respondenti odpovídají pevnými odpověďmi (ano/ne/nevím a další). Data těchto dotazníků jsou jednoduše sečtena a porovnána. Pro řízený standardizovaný rozhovor byli určeni pracovníci PMS. Řízený standardizovaný rozhovor byl vhodnou metodou pro sběr dat. U řízeného standardizovaného rozhovoru jsou předem dané pevné otázky, na které respondenti odpovídají. Otázky kladené respondentům byly otevřené.

Jak vypadal samotný dotazník a otázky pro rozhovory je uvedeno v příloze 1 a 2.

8.3 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor, týkající se dotazníkového šetření, tvořila náhodně oslovená veřejnost z Českých Budějovic. Prostřednictvím přímého kontaktu nebo prostřednictvím internetu bylo osloveno 150 respondentů. Výzkumný soubor, týkající se řízených standardizovaných rozhovorů tvořili respondenti z Probační a mediační služby ČR v Jihočeském kraji. Po předchozí domluvě jsem oslovila jednoho pracovníka v PMS v Českých Budějovicích, v Jindřichově Hradci, v Pelhřimově a v Českém Krumlově, celkem tedy 4 respondenty pro řízené standardizované rozhovory.

Na začátku rozhovoru byli všichni informováni o průběhu a okolnostech výzkumu. Jednotlivé odpovědi byly zaznamenány na papír k předem připraveným otázkám, následně sepsány a vyhodnoceny ve výsledcích.

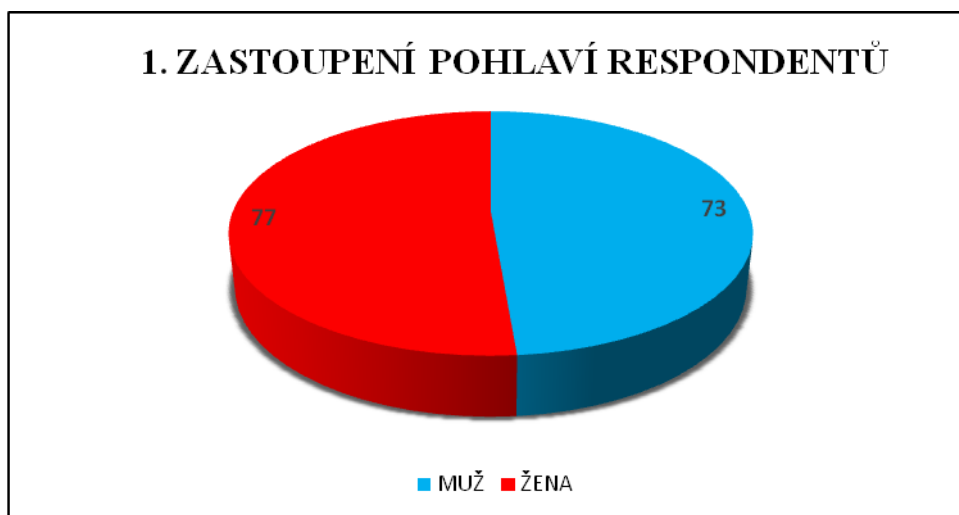
8.4 Analýza dat

Ke zpracování a vyhodnocení dat uzavřených otázek standardizovaného dotazníku byl použit program Microsoft Excel. Na analyzování dat uzavřených otázek byly použity přehledné grafy, které v počtech vyjadřují výsledky.

Zpracování a vyhodnocení otevřených otázek z rozhovorů bylo prováděno písemnou formou, a to sepsáním jednotlivých názorů a odpovědí na předem stanovené otázky. Jednotlivé odpovědi na otevřené otázky byly sumarizovány, sepsány a shrnuty do jednotlivých vět či odstavců k určeným jednotlivým otázkám.

9 Výsledky

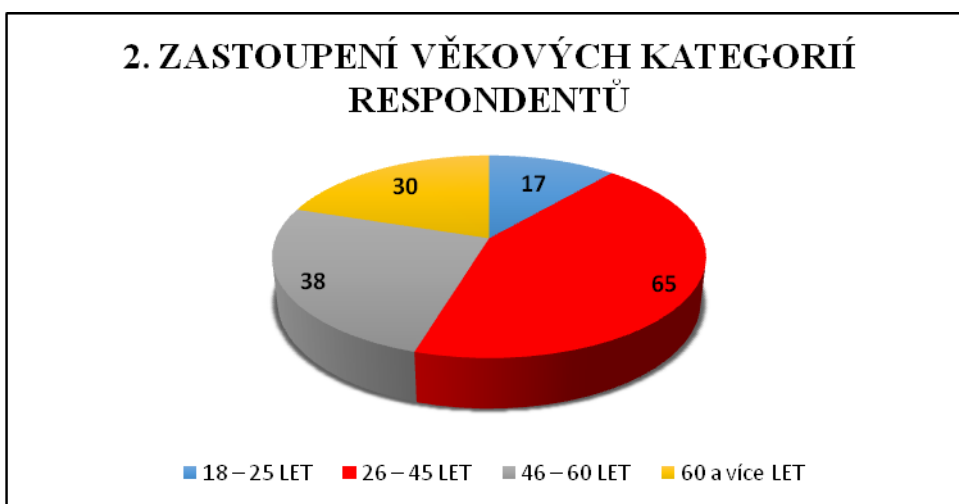
OBRÁZEK 1: Zastoupení pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Zastoupení pohlaví u laické veřejnosti, která byla vybrána náhodným výběrem, vyšlo v poměru 77 žen a 73 mužů.

OBRÁZEK 2: Věkové zastoupení u cílových skupin

Zdroj: vlastní výzkum

V tomto výzkumu bylo nejvíce početné zastoupení věkové kategorie od 26 – 45 let. Věkové kategorie 46 – 60 let a 60 let a více, bylo zastoupeno v menším množství. Věková kategorie 18 – 25 let byla zastoupena nejméně.

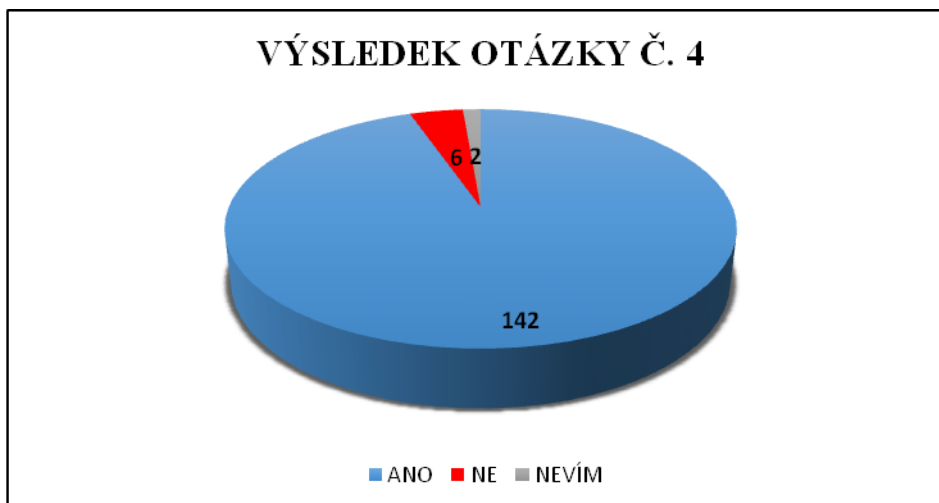
OBRÁZEK 3: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Největší počet dosaženého vzdělání u respondentů bylo středoškolské vzdělání s maturitou. Druhé největší zastoupení bylo vysokoškolské vzdělání a hned poté středoškolské vzdělání bez maturity. Ostatní dosažené vzdělání byly zastoupeny jen okrajově.

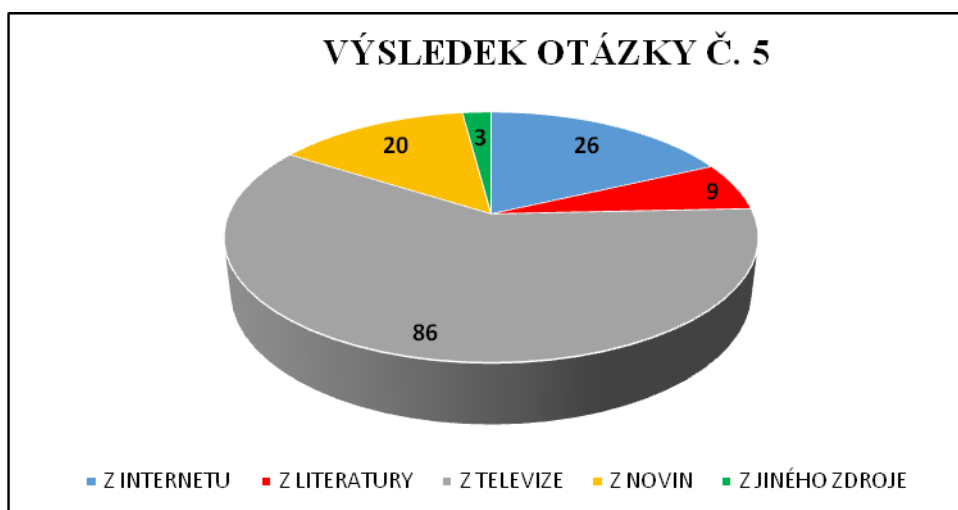
OBRÁZEK 4: Slyšel (a) jste o trestu domácího vězení, jako jednom z druhu alternativních trestů?

Zdroj: vlastní výzkum

Cílem této otázky bylo zjistit, zda občané slyšeli o trestu domácího vězení. Zde byla jednoznačná odpověď ano. Jen 6 respondentů odpovědělo, že neslyšelo a pouze 2 nejsou rozhodnutí.

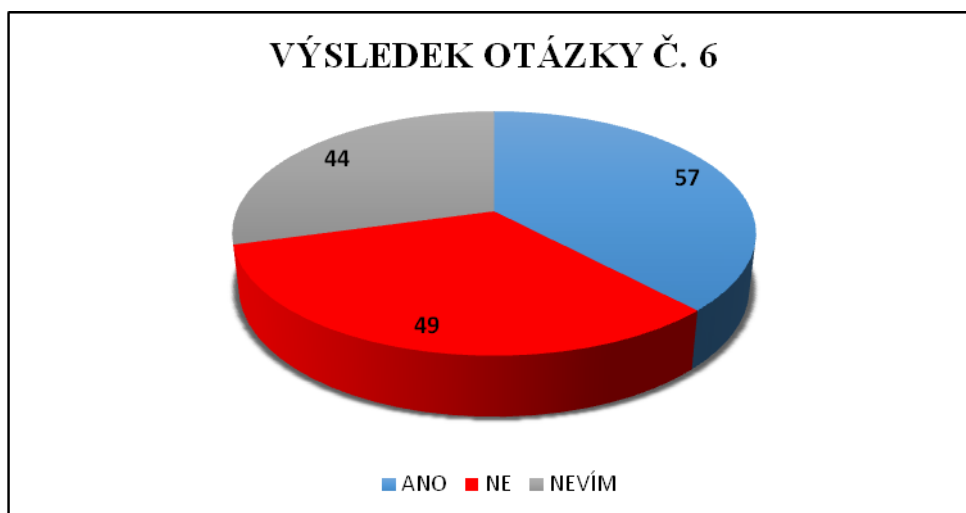
OBRÁZEK 5: Pokud jste slyšel (a) o trestu domácího vězení, z jakého zdroje?

Zdroj: vlastní výzkum

Otázkou číslo 5 jsem chtěla zjistit, z jakých zdrojů se občané dozvěděli o trestu domácího vězení. Výzkum ukázal, že se o trestu domácího vězení dozvěděli nejvíce z televize. Menší zastoupení měly noviny a internet. Ostatní zdroje byly zastoupeny jen okrajově.

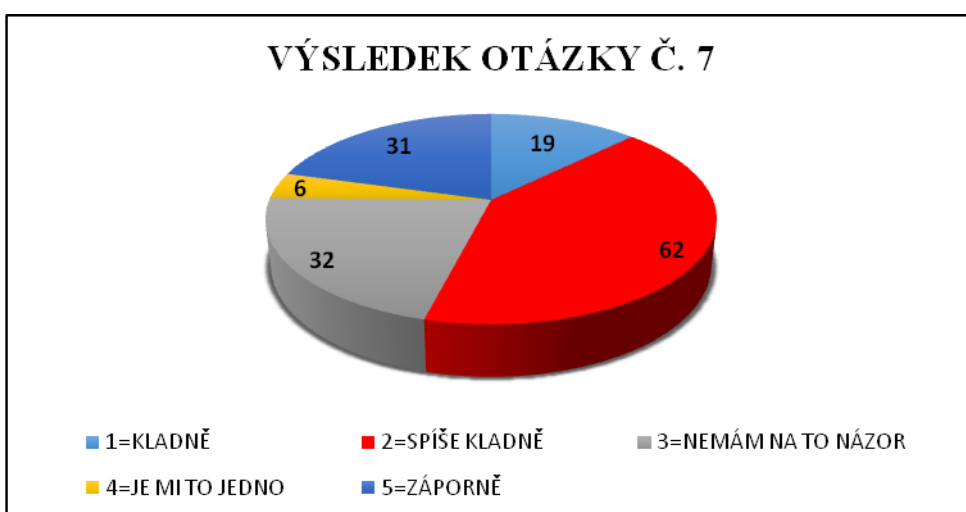
OBRÁZEK 6: Souhlasíte s názorem, že trest domácího vězení je účinný a dokáže přispět k nápravě odsouzeného?

Zdroj: vlastní výzkum

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, zda občané považují trest domácího vězení jako účinný a zda souhlasí s názorem, že dokáže přispět k nápravě odsouzeného. Občané v této otázce neodpověděli jednoznačně. Převažuje odpověď ano, ale ve velké části odpovídali občané i ne a nevím.

OBRÁZEK 7: Jak hodnotíte význam ukládání trestu domácího vězení? 1=kladně, 2= spíše kladně, 3= nemám na to názor, 4=je mi to jedno, 5=záporně

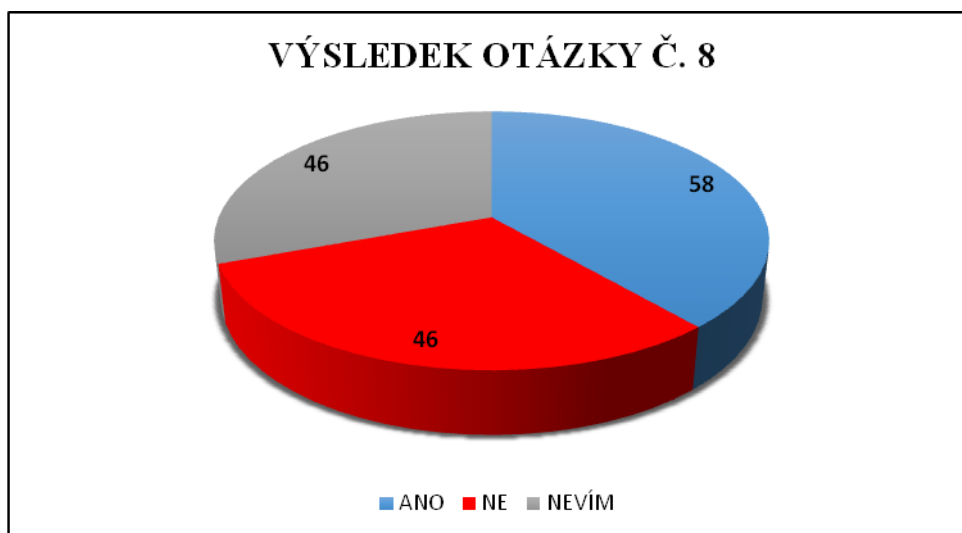

Zdroj: vlastní výzkum

U této otázky mě zajímalo, jak laická veřejnost hodnotí význam ukládání trestu domácího vězení. „Spíše kladně“ odpovědělo 62 respondentů, kladně odpovědělo

19 respondentů, záporně hodnotilo 31 respondentů. Více jak polovina respondentů hodnotí význam ukládání trestu domácího vězení za kladný nebo spíše kladný.

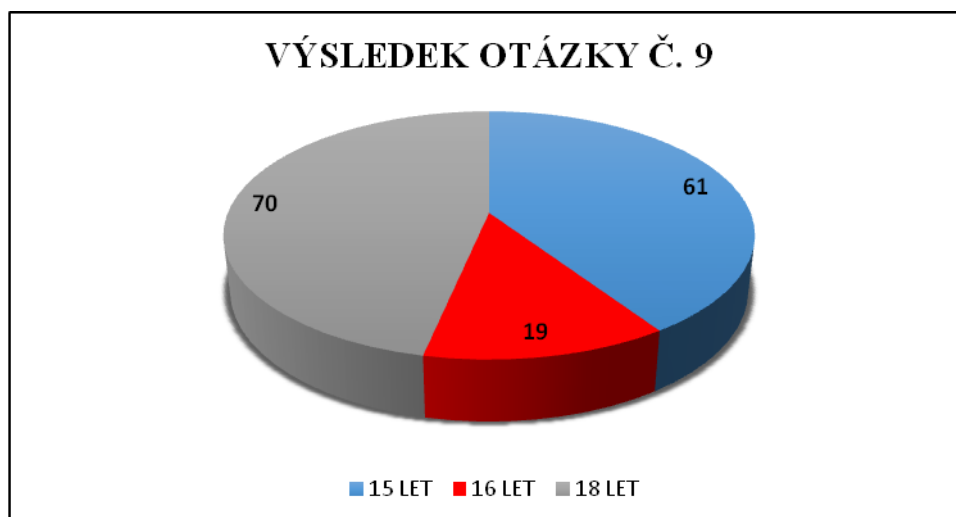
OBRÁZEK 8: Souhlasíte s názorem, že by soudy měly ukládat trest domácího vězení ve větší míře než doposud?

Zdroj: vlastní výzkum

Tato otázka měla zjistit názor občanů, zda je třeba ukládat trest domácího vězení ve větší míře než doposud. Pouze 58 respondentů odpovědělo, že by se měl ukládat trest domácího vězení více než doposud. 46 respondentů se domnívá, že ne a 46 respondentů není rozhodnuto.

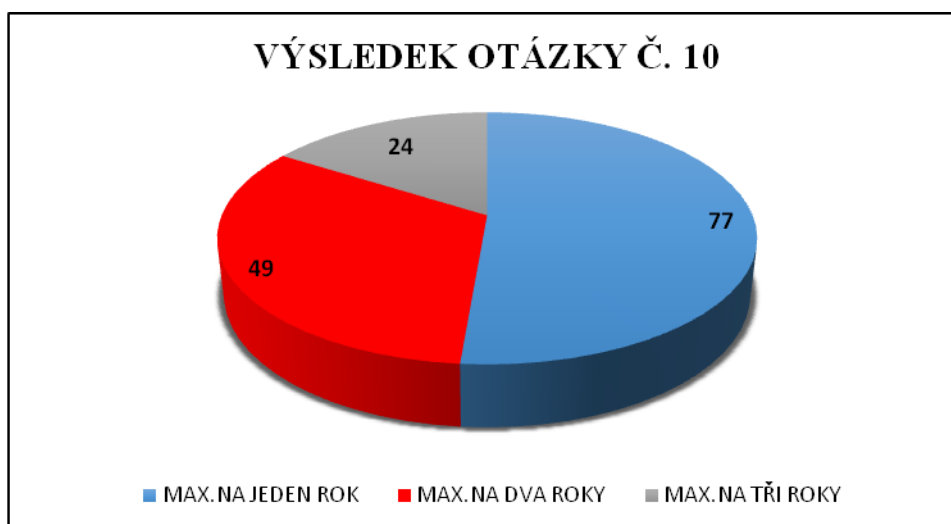
OBRÁZEK 9: Od jakého věku si myslíte, že může být uložen trest domácího vězení?

Zdroj: vlastní výzkum

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, kolik let si občané myslí, že musí být pachateli, aby mu mohl být uložen trest domácího vězení. Výzkum ukázal, že 70 respondentů si myslí, že pachateli musí být 18 let, 61 respondentů odpovědělo, že pachateli musí být 15 let, pouze 19 respondentů odpovědělo 16 let.

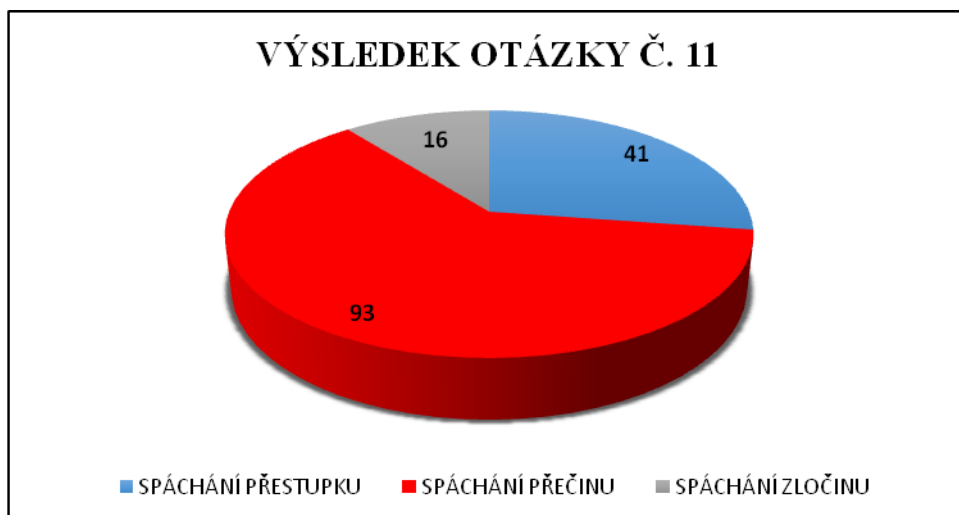
OBRÁZEK 10: Jaká si myslíte, že je maximální délka uložení trestu domácího vězení?

Zdroj: vlastní výzkum

Tato otázka měla zjistit, jaká je podle občanů délka uložení trestu domácího vězení. Více jak polovina respondentů, odpovídajících na otázku odpověděla, že trest domácího vězení lze uložit maximálně na jeden rok, pouze 49 respondentů odpovědělo maximálně na dva roky a 24 respondentů si myslí, že maximálně na tři roky.

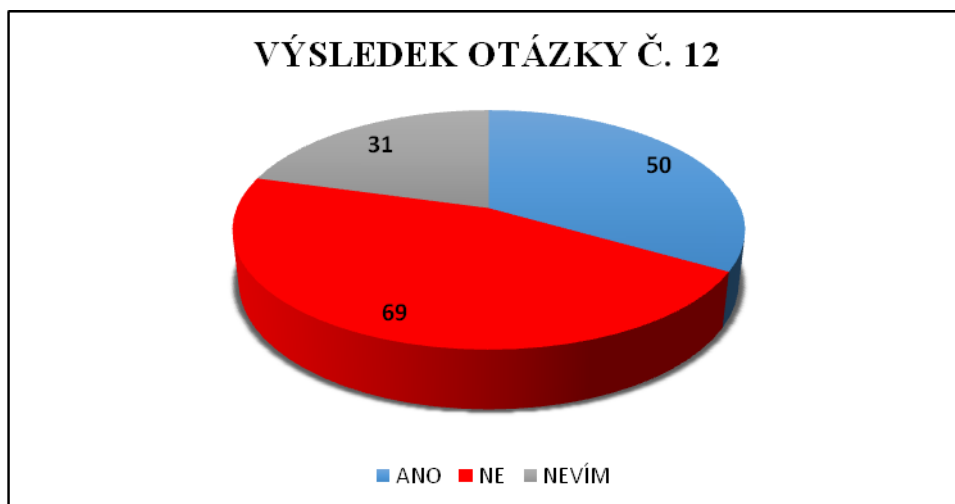
OBRÁZEK 11: Za jaký delikt si myslíte, že může být pachateli uložen trest domácího vězení?

Zdroj: vlastní výzkum

U této otázky jsem chtěla zjistit, za jaký delikt si laická veřejnost myslí, že může být pachateli uložen trest domácího vězení. Výzkum ukázal, že 93 respondentů odpovědělo za spáchání přečinu, 41 respondentů si myslí, že za spáchání přestupku a pouze 16 respondentů si myslí, že za spáchání zločinu.

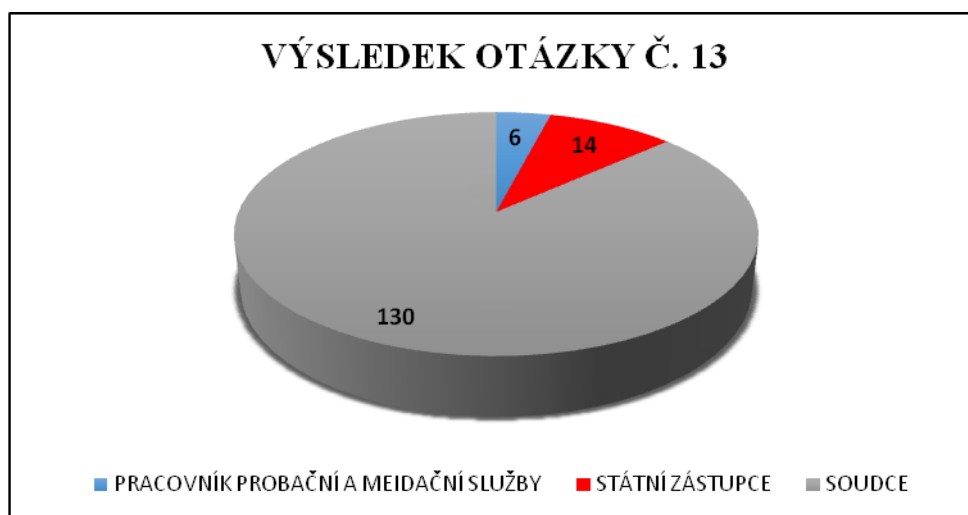
OBRÁZEK 12: Myslíte si, že lze uložit trest domácího vězení souběžně s jiným trestem?

Zdroj: vlastní výzkum

Tato otázka měla zjistit, zda si myslí občané, že jde uložit jiný trest souběžně s trestem domácího vězení. Téměř polovina respondentů odpověděla, že nejde uložit trest domácího vězení souběžně s jiným trestem, 50 respondentů odpovědělo, že jde a pouze 31 respondentů nebylo rozhodnuto.

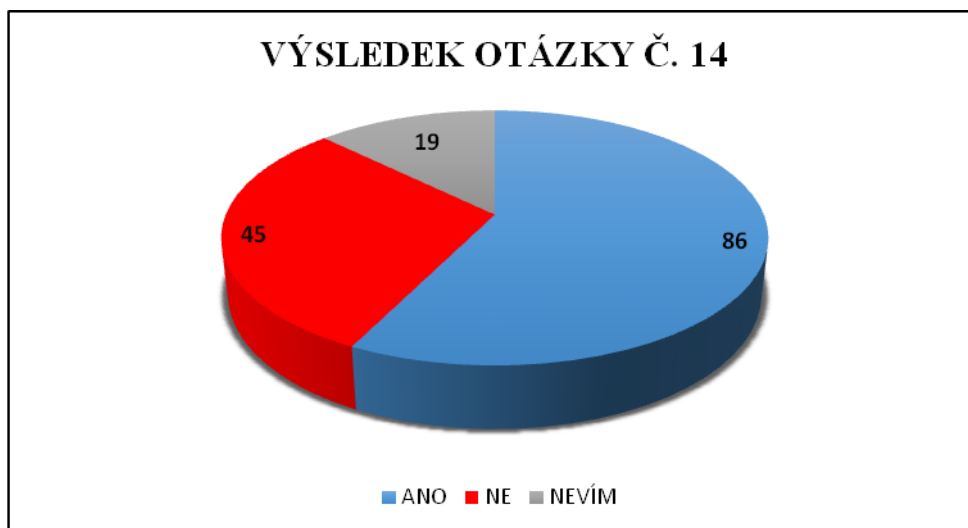
OBRÁZEK 13: Kdo si myslíte, že rozhoduje o uložení trestu domácího vězení?

Zdroj: vlastní výzkum

Graf této otázky jednoznačně ukazuje, že 130 respondentů si myslí, že o uložení trestu domácího vězení rozhoduje soudce. 14 respondentů si myslí, že státní zástupce a jen 6 respondentů odpovědělo, že pracovník probační a mediační služby.

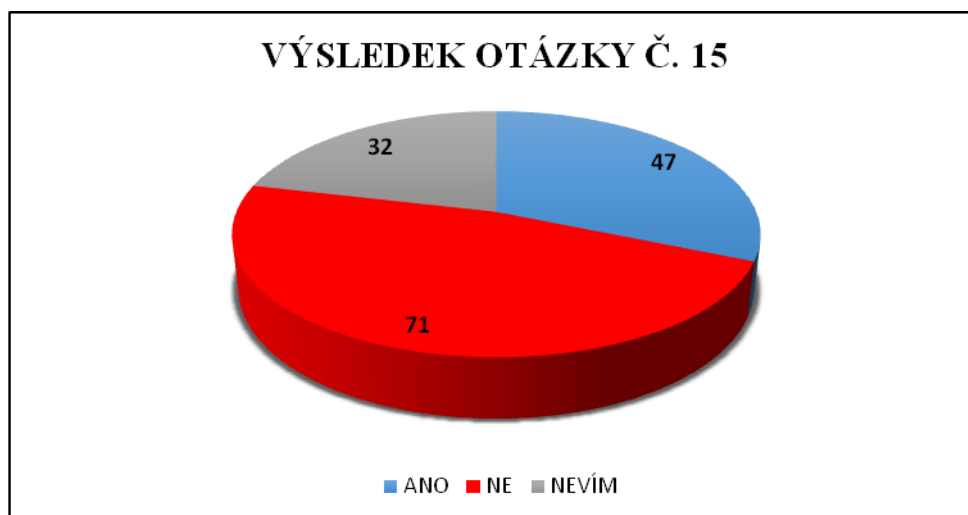
OBRÁZEK 14: Souhlasíte s názorem, že trest domácího vězení byl zaveden z důvodu, že je nedostatečná kapacita nápravných zařízení?

Zdroj: vlastní výzkum

Tato otázka měla poukázat na souhlas či nesouhlas laické veřejnosti, že byl zaveden trest domácího vězení z důvodu nedostatečné kapacity nápravných zařízení. Více jak polovina respondentů odpovídající na otázku, odpověděla ano, že souhlasí. 45 respondentů nesouhlasí s tím, že byl zaveden trest domácího vězení z důvodu nedostatečné kapacity nápravných zařízení a 19 respondentů nebylo rozhodnuto, zda souhlasí nebo nesouhlasí.

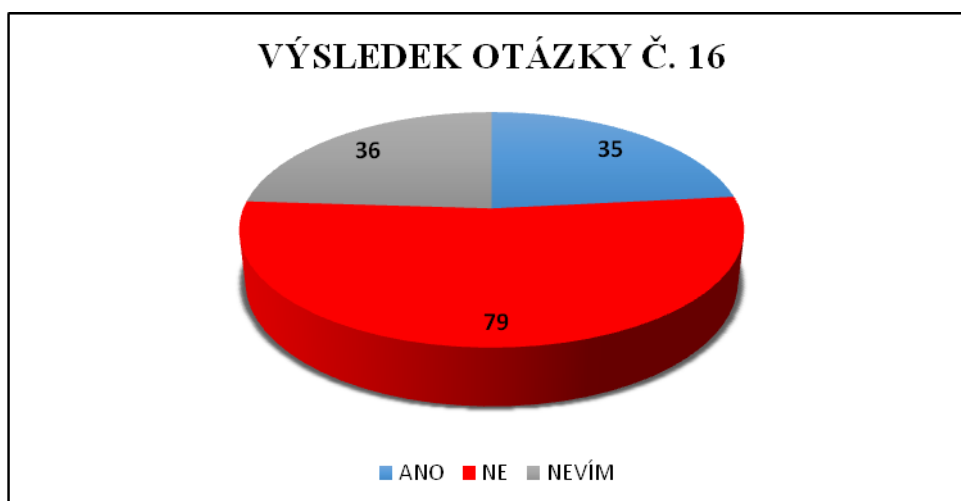
OBRÁZEK 15: Myslíte si, že má uložení trestu domácího vězení namísto trestu odnětí svobody pozitivnější vliv na nápravu pachatele trestného činu?

Zdroj: vlastní výzkum

Tato otázka měla zjistit názor laické veřejnosti, zda má pozitivnější vliv na nápravu pachatele trestného činu uložení trestu domácího vězení namísto trestu odnětí svobody. Téměř polovina respondentů si myslí, že nemá pozitivnější vliv, 47 respondentů odpovědělo ano, že má a 32 respondentů odpovědělo nerozhodně.

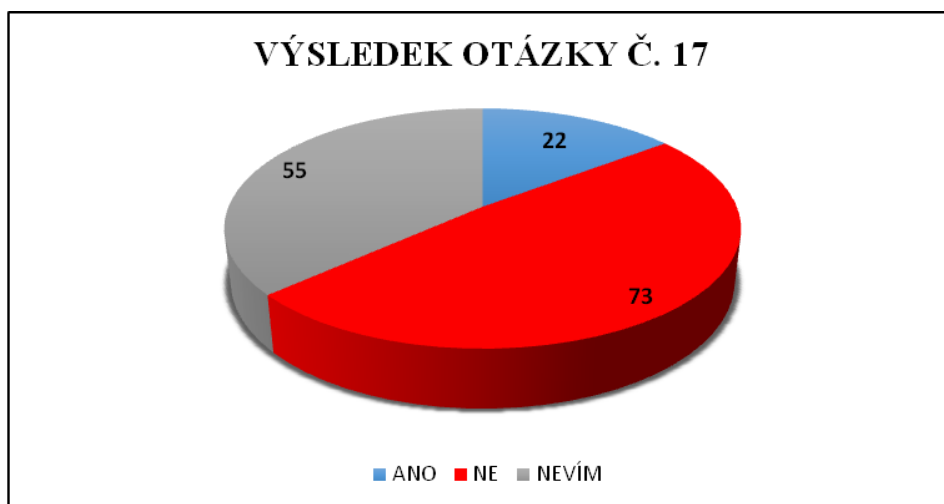
OBRÁZEK 16: Považujete trest domácího vězení jako dostatečný trest k nápravě pachatele trestného činu ve srovnání s uložením trestu odnětí svobody?

Zdroj: vlastní výzkum

Většina respondentů nepovažuje trest domácího vězení za dostatečnou nápravu pachatele oproti trestu odnětí svobody. V této otázce 35 respondentů poukázalo na dostatečnou nápravu pachatele a 36 respondentů nebylo rozhodnuto.

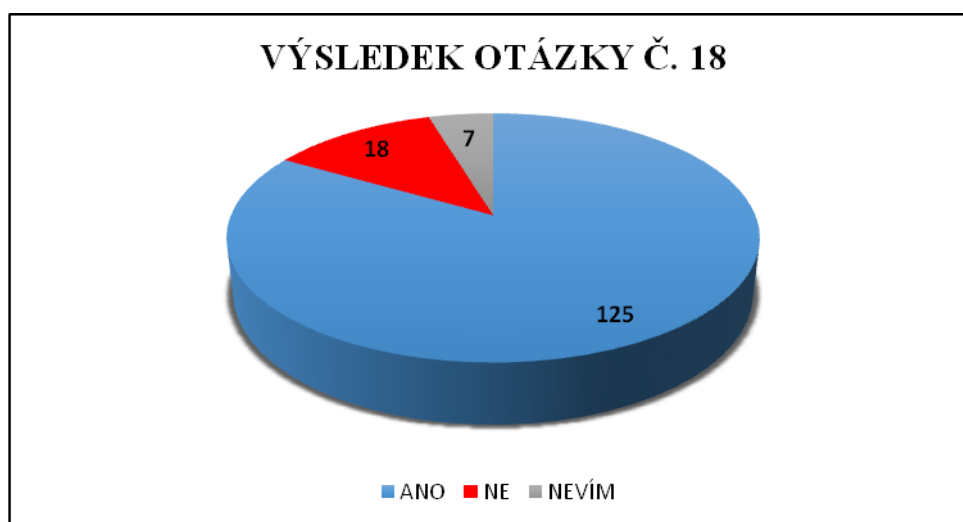
OBRÁZEK 17: Souhlasíte s názorem, že je za současného stavu dostatečně zajištěna kontrola výkonu uloženého trestu domácího vězení? (je prováděna fyzicky pracovníky PMS)

Zdroj: vlastní výzkum

Tato otázka měla poukázat na souhlas či nesouhlas laické veřejnosti na kontrolu výkonu trestu domácího vězení. Téměř polovina respondentů nesouhlasí s názorem, že je dostatečně zajištěna kontrola PMS. V této otázce odpovědělo pouze 22 respondentů, že souhlasí s tímto názorem a 55 respondentů nebylo rozhodnuto.

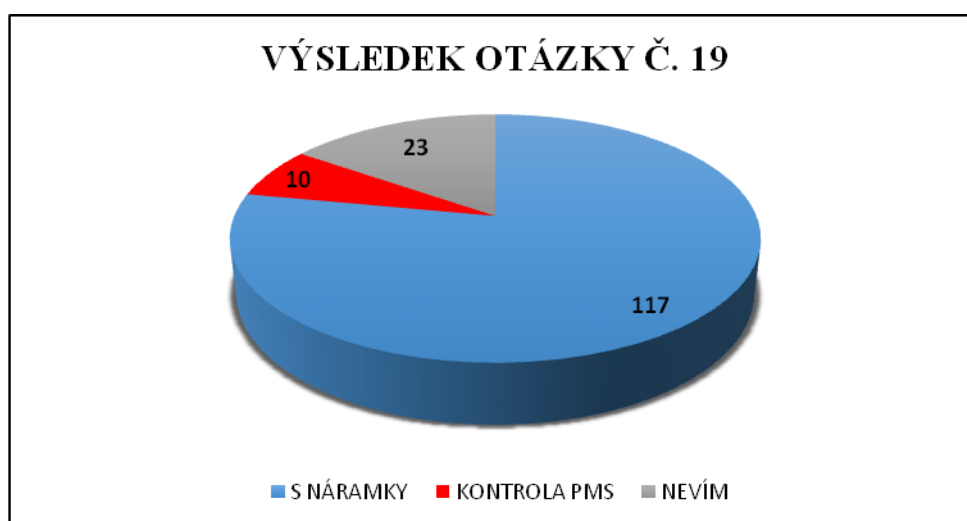
OBRÁZEK 18: Slyšel (a) jste o tom, že bude domácí vězení s náramky?

Zdroj: vlastní výzkum

Cílem této otázky bylo zjistit, zda občané slyšeli o trestu domácího vězení s náramky. Graf této otázky jednoznačně ukazuje, že 125 respondentů slyšelo o trestu domácího vězení s náramky, 18 respondentů neslyšelo o trestu domácího vězení s náramky a pouze 7 respondentů bylo nerozhodnuto.

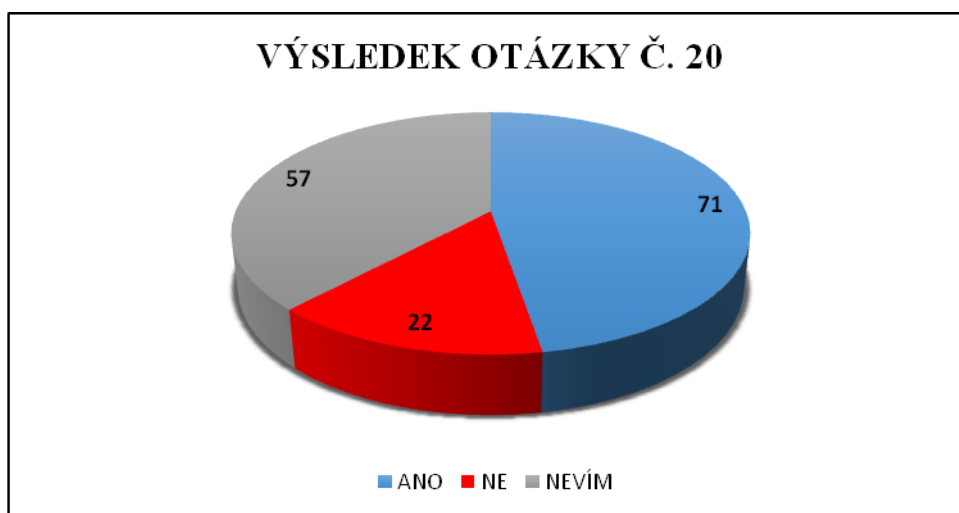
OBRÁZEK 19: Myslíte si, že uložení trestu domácího vězení bude účinnější s náramky nebo bude lepší jako doposud fyzická kontrola PMS?

Zdroj: vlastní výzkum

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, zda si občané myslí, že bude účinnější trest domácího vězení s náramky nebo bude lepší kontrola PMS. Výzkum ukázal, že 117 respondentů si myslí, že trest domácího vězení bude účinnější s náramky, pouze 10 respondentů si myslí, že bude účinnější kontrola PMS a 23 respondentů není rozhodnuto.

OBRÁZEK 20: Myslíte si, že bude v dostatečné míře zajištěna elektronická kontrola (náramky) pachatele v určeném obydlí, zejména při výkonu zaměstnání nebo povolání?

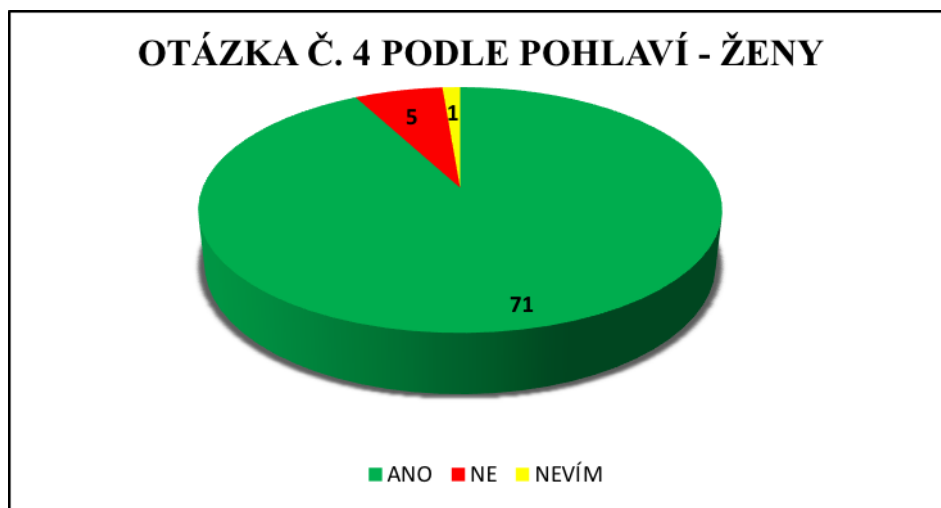
Zdroj: vlastní výzkum

Cílem této otázky bylo zjistit, zda si laická veřejnost myslí, že bude dostatečně zajištěna elektronická kontrola pachatele. Téměř polovina respondentů si myslí, že bude a pouze 22 respondentů si myslí, že nebude v dostatečné míře zajištěna elektronická kontrola a 57 respondentů není rozhodnuto.

9.1 Otázka číslo 4: Slyšel(a) jste o trestu domácího vězení, jako jednom z druhu alternativních trestů?

Otázkou číslo 4 jsem chtěla zjistit, zda laická veřejnosti slyšela o trestu domácího vězení. Tuto otázku považuji za důležitou z důvodu, že vypovídá o celém mém dotazníkovém šetření. O trestu domácího vězení slyšelo celkem 142 respondentů., pouze 6 respondentů odpovědělo, že neslyšeli o trestu domácího vězení a 2 respondenti nejsou rozhodnuti. Otázku jsem rozdělila podle pohlaví na ženy a muže, dále podle věkové kategorie na 18-25 let, 26-45 let, 46-60 let a na 60 let a více. Otázka byla rozdělena také podle nejvyššího dosaženého vzdělání respondentů na základní vzdělání, středoškolské vzdělání bez maturity, středoškolské vzdělání s maturitou, na vyšší odborné vzdělání a na vysokoškolské vzdělání.

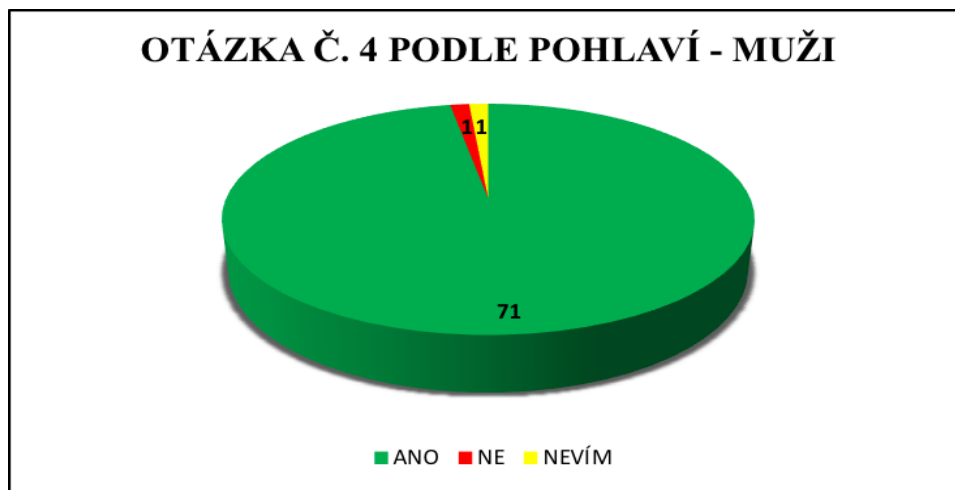
OBRÁZEK 21: Otázka č. 4 podle pohlaví - ženy

Zdroj: vlastní výzkum

Na tuto otázku odpovědělo celkem 77 žen. Z toho 71 žen slyšelo o trestu domácího vězení, 5 neslyšelo a 1 žena neví.

OBRÁZEK 22: Otázka č. 4 podle pohlaví - muži

Zdroj: vlastní výzkum

Na tuto otázku odpovědělo celkem 73 mužů. Z toho 71 mužů slyšelo o trestu domácího vězení, pouze 1 muž neslyšel a 1 muž není rozhodnutý.

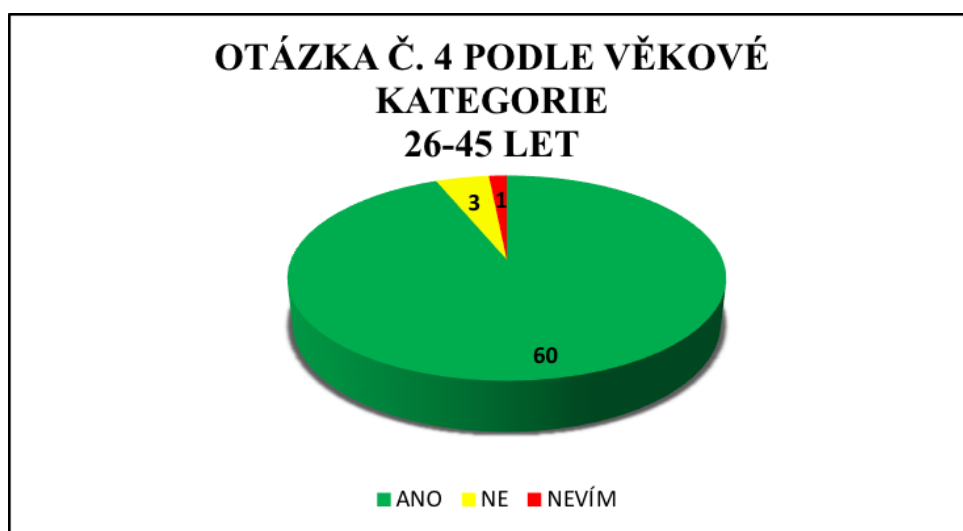
OBRÁZEK 23: Otázka č. 4 podle věkové kategorie 18-25 let

Zdroj: vlastní výzkum

Na tuto otázku odpovědělo celkem 17 respondentů ve věku 18-25 let, z toho 16 respondentů slyšelo o trestu domácího vězení, pouze 1 respondent neví.

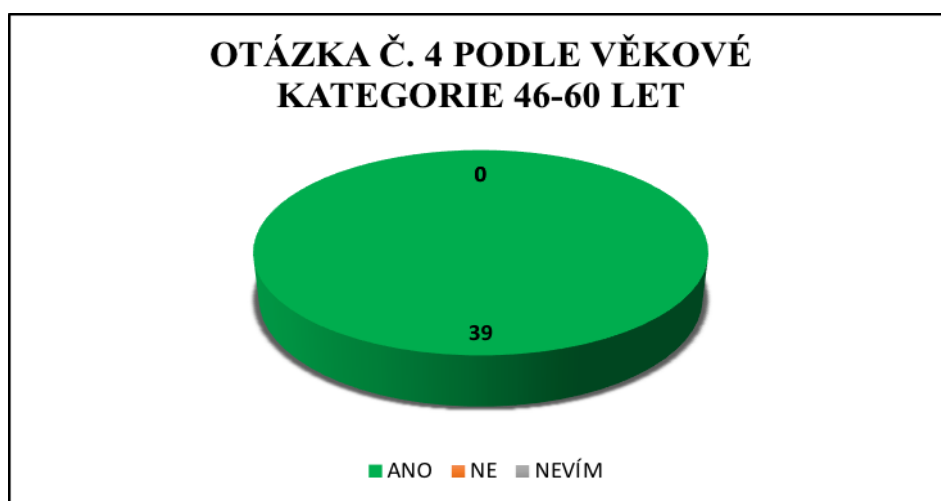
OBRÁZEK 24: Otázka č. 4 podle věkové kategorie 26-45 let

Zdroj: vlastní výzkum

Na tuto otázku odpovědělo celkem 64 respondentů ve věku 26-45 let, z toho 60 respondentů slyšelo o trestu domácího vězení, 3 respondenti neslyšeli a 1 respondent neví.

OBRÁZEK 25: Otázka č 4 podle věkové kategorie 46-60 let

Zdroj: vlastní výzkum

Na tuto otázku odpovědělo celkem 39 respondentů ve věku 46-60 let a všichni z této věkové kategorie slyšeli o trestu domácího vězení.

OBRÁZEK 26: Otázka č. 4 podle věkové kategorie 60 let a více

Zdroj: vlastní výzkum

Na tuto otázku odpovědělo celkem 30 respondentů ve věku 60 let a více, z toho 28 respondentů slyšelo o trestu domácího vězení, 1 respondent neslyšel a 1 respondent neví.

OBRÁZEK 27: Otázka č. 4 podle základního vzdělání

Zdroj: vlastní výzkum

Na tuto otázku odpověděli celkem 4 respondenti se základním vzděláním. Z toho 3 respondenti slyšeli o trestu domácího vězení a 1 respondent neslyšel.

OBRÁZEK 28: Otázka č. 4 podle středoškolského vzdělání bez maturity

Zdroj: vlastní výzkum

Na tuto otázku odpovědělo celkem 25 respondentů se středoškolským vzděláním bez maturity, z toho 21 respondentů slyšelo o trestu domácího vězení a 4 respondenti neslyšeli.

OBRÁZEK 29: Otázka č. 4 podle středoškolského vzdělání s maturitou

Zdroj: vlastní výzkum

Na tuto otázku odpovědělo celkem 71 respondentů se středoškolským vzděláním s maturitou. Z toho 68 respondentů slyšelo o trestu domácího vězení, 1 respondent neslyšel a 2 respondenti neví.

OBRÁZEK 30: Otázka č. 4 podle vyššího odborného vzdělání

Zdroj: vlastní výzkum

Na tuto otázku odpovědělo celkem 7 respondentů s vyšším odborným vzděláním. Z toho všech 7 respondentů slyšelo o trestu domácího vězení.

OBRÁZEK 31: Otázka č. 4 podle vysokoškolského vzdělání

Zdroj: vlastní výzkum

Na tuto otázku odpovědělo celkem 43 respondentů s vysokoškolským vzděláním. Všech 43 respondentů slyšelo o trestu domácího vězení.

Závěr

Na otázku číslo 4 odpovědělo více žen než mužů. O trestu domácího vězení slyšelo 71 žen a 71 mužů. Věková kategorie 26-45 let byla zastoupena v největší míře a taktéž respondenti se středoškolským vzděláním s maturitou slyšeli o trestu domácího vězení nejvíce. Podle mého mínění je tato věková kategorie nejvíce aktivní z hlediska vzdělání, internetu a publikací v dnešní společnosti.

10 Výsledky rozhovorů s pracovníky probační a mediační služby ČR

▪ Otázka číslo 1: *Jaké jsou výhody trestu domácího vězení?*

Cílem této otázky bylo zjistit názor pracovníků PMS na výhody trestu domácího vězení.

Dotazovaní respondenti se shodli, že hlavní výhodou trestu domácího vězení je, že odsouzený není vytržen ze svého sociálního prostředí, udržuje styk s rodinou a chodí do zaměstnání. Odsouzený si vydělává peníze, má tedy možnost splácet výši náhrady škody poškozenému. Mezi výhody trestu domácího vězení patří také posilování vůle a zodpovědnosti odsouzeného, protože je odsouzený zodpovědný za své jednání. Odsouzený má možnost vést řádný život, aniž by šel do výkonu trestu odnětí svobody. Výhodou je samozřejmě i ekonomická stránka. Trest domácího vězení je levnější než trest odnětí svobody. Pachatel platí pouze 50,- Kč denně. Odsouzený může vykonávat své záliby a navštěvovat své kroužky.

▪ Otázka číslo 2: *Jaké jsou nevýhody trestu domácího vězení?*

Cílem této otázky bylo zjistit názor pracovníků PMS na nevýhody trestu domácího vězení.

Dotazovaní respondenti uvedli, že nevýhodou trestu domácího vězení je dohled pracovníka PMS. Sociální vazby, které zůstanou v rodině odsouzeného, mohou být i negativní. Například s dalšími spolupachateli. Pokud je v rodině napjatá situace, může trest domácího vězení vést k řadě konfliktů, například spolubydlící nenechá odsouzeného nadále vykonávat trest domácího vězení. Nevýhodou trestu domácího vězení je, že pachatel může porušit výkon trestu.

Výkon trestu domácího vězení záleží na motivaci odsouzeného. Motivace s postupem času upadá a dochází k porušení trestu domácího vězení. Trest domácího vězení je náročný na psychiku, obzvláště když odsouzený má výměru trestu více jak půl roku. V případě výměry trestu více jak půl roku se zvyšuje pravděpodobnost porušení a konfliktů v rodině. Nevýhodou je také to, že pachatel může nadále páchat trestnou činnost. Nevýhodou ze strany odsouzených bude hned, co začnou fungovat elektronické náramky, že odsouzený nemůže pít alkohol a užívat drogy.

▪ **Otázka číslo 3: *Odpovídá česká právní úprava trestu domácího vězení, zahraniční úpravě trestu domácího vězení?***

Cílem této otázky bylo zjistit názor pracovníků PMS na českou právní úpravu trestu domácího vězení ve srovnání se zahraniční právní úpravou.

Všichni dotazovaní respondenti se shodli na tom, že česká právní úprava trestu domácího vězení odpovídá v hlavních rysech zahraniční úpravě. Oproti zvyklostem ve většině evropských zemí jsou u nás tresty domácího vězení ukládány v daleko delší výměře. Ve většině evropských zemí patří k povinnostem všech odsouzených drogově a alkoholově abstinovat. Podle našeho trestního řádu smí být našim odsouzeným uložen zákaz konzumace alkoholu nebo OPL pouze, pokud jejich konzumace souvisela se spáchanou trestnou činností.

▪ **Otázka číslo 4: *Odpovídá faktický průběh výkonu trestu domácího vězení současným evropským trendům?***

Touto otázkou byl zjišťován názor pracovníků PMS na faktický průběh výkonu trestu domácího vězení oproti současným evropským trendům.

Při dotazování se všichni respondenti shodli na tom, že faktický průběh výkonu trestu domácího vězení neodpovídá současným evropským trendům, a to z důvodu, že doposud nefungují elektronické náramky a kontrola PMS není tolik intenzivní a účinná.

11 Diskuze

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, zda česká právní úprava odpovídá zahraniční úpravě a jestli faktický průběh výkonu trestu domácího vězení odpovídá současným evropským trendům, dále jaké jsou výhody a nevýhody tohoto trestu a zjistit jaké mínění má veřejnost o trestu domácího vězení.

První hypotéza: Právní úprava trestu domácího vězení je dostatečná, faktický průběh výkonu nedosahuje současným evropským trendům. Výzkumná otázka ohledně této hypotézy byla zjišťována studiem literatury a tuto otázku jsem položila i v rozhovorech s probačními úředníky. Na základě analýzy literárních českých a zahraničních zdrojů a jejich komparací jsem dospěla k tomu, že česká právní úprava trestu domácího vězení odpovídá zahraniční úpravě trestu domácího vězení a faktický průběh výkonu trestu domácího vězení zatím nedosahuje současným evropským trendům. Všichni dotazovaní respondenti se v řízených rozhovorech shodli na následujícím: Česká právní úprava trestu domácího vězení v hlavních rysech odpovídá zahraniční úpravě a faktický průběh výkonu tohoto trestu neodpovídá současným evropským trendům z důvodu prozatímních neaktivních elektronických náramků. Podle mého názoru se situace změní uvedením elektronických náramků do praxe a my se tak přiblížíme po 8 letech zdržení, evropské normě. **Hypotéza č. H1, tedy, že právní úprava trestu domácího vězení je dostatečná a faktický průběh výkonu nedosahuje současným evropským trendům, byla potvrzena.**

Druhá hypotéza: U trestu domácího vězení oproti trestu odnětí svobody nepodmíněnému převažuje více výhod než nevýhod. Naplnění této hypotézy vyplynulo z analýzy literatury a z řízených rozhovorů, kde jsem se pracovníků Probační a mediační služby ptala na výhody a nevýhody trestu domácího vězení.

Výhodou trestu domácího vězení je umožnění zachovat si pozitivní rodinné vazby. Pachatel musí být doma pouze od 20.00 hod. do 5.00 hod. v pracovních dnech. Jinak může být v zaměstnání, či navštěvovat rekvalifikační kurzy. Pouze o víkendu musí být pachatel doma celý den. Výhodou je i to, že při ukládání trestu domácího vězení, kdy má odsouzený být ve svém obydlí, se soud ohlíží také na rodinné situace. Například na zajišťování péče o nezletilé děti, na zdravotní stav, na pravidelné návštěvy u lékaře. Další výhodou je, že pachatel může navštěvovat pravidelné bohoslužby ve dnech pracovního klidu a volna. Může si pachatel dokončit vzdělání, odčinit důsledky

trestného činu a nahradit škodu. Další výhodou je že, odsouzenému nelze zvýšit počet hodin v týdnu, po které se má odsouzený zdržovat ve svém obydlí a nelze ani měnit rozsah přiměřených omezení a přiměřených povinností. Nevýhodou podle mého mínění je, povinnost pachatele být o státních svátcích a víkendech doma. Nevýhodou je i to, že pachatel může nadále páchat trestnou činnost a může trest porušit. V případě uložení tohoto trestu více jak půl roku, se může zvyšovat pravděpodobnost porušení tohoto trestu, také upadá motivace odsouzeného a mohou nastat konflikty v rodině odsouzeného. Toto můžeme označit jako nevýhodu trestu domácího vězení. Myslím si, že nevýhodou trestu domácího vězení je namátková kontrola probačního úředníka, to může některým pachatelům vadit, protože namátková kontrola může probíhat i v noci, a to se ne všem pachatelům může líbit. Ale na druhou stranu si myslím, že je to rozhodně lepší než trest odnětí svobody. Myslím si, že hned co začnou fungovat elektronické náramky, tak to přinese jisté výhody trestu domácího vězení. Protože namátkové kontroly nejsou tolik intenzivní a účinné, což nyní můžeme označit za nevýhodu tohoto trestu.

Výhodou jsou ekonomické důvody ukládání trestu domácího vězení oproti trestu odnětí svobody. Mezi tyto důvody patří náklady spojené s ubytováním a s tím spojené náklady na stravu, teplo, ošacení a personál, které odpadnou na výkon trestu odnětí svobody. Dále mezi důvody ukládání trestu domácího vězení patří penitenciární důvody. Jestliže je pachateli uložen trest domácího vězení, tak oproti trestu odnětí svobody odpadnou vedlejší nežádoucí účinky uvěznění, například ztráta zaměstnání, rozpad rodiny, ztráta přátel, zájmů a další. Dalšími důvody, proč ukládat trest domácího vězení jsou kompenzační důvody. Pachateli je umožněno uhradit výši škody, protože má možnost chodit do zaměstnání, kdežto ve vězení se nezaručuje uhrazení škody pachatelem. Posledním důvodem ukládání trestu domácího vězení oproti trestu odnětí svobody jsou důvody trestněpolitické. Mezi tyto důvody patří obecná tendence částečného či úplného odstranění trestního postihu a nahrazování trestu odnětí svobody jinými opatřeními a sankcemi. (Svatoš, 2012)

Dotazovaní respondenti v řízených rozhovorech se shodli, že hlavní výhodou trestu domácího vězení je, že odsouzený není vytržen ze svého sociálního prostředí, udržuje styk s rodinou a chodí do zaměstnání. Odsouzený si vydělává peníze, má tedy možnost splácet výši náhrady škody poškozenému. Odsouzený má možnost vést řádný život, aniž by šel do výkonu trestu odnětí svobody. Výhodou je samozřejmě i ekonomická

stránka. Trest domácího vězení je levnější než trest odnětí svobody. Dotazovaní respondenti jako nevýhody trestu domácího vězení uvedli dohled pracovníka PMS, porušení výkonu trestu, upadající motivace a konflikty v rodině v případě delší výměry více jak půl roku a dále náročnost trestu na psychiku pachatele.

Z uvedených výhod a nevýhod zjištěných analýzou literatury a řízených rozhovorů tedy vyplývá, že převažují výhody u trestu domácího vězení nad trestem odnětí svobody než nevýhody, což potvrdily i výsledky rozhovorů. **Hypotéza č. H2, tedy, že u trestu domácího vězení oproti trestu odnětí svobody nepodmíněnému převažuje více výhod než nevýhod, byla potvrzena.**

Třetí hypotéza: Právní vědomí laické veřejnosti o trestu domácího vězení je nízké. O trestu domácího vězení slyšeli bez pár respondentů všichni dotazovaní.

Výzkum v této specifické oblasti prověřil a zmapoval informovanost a názory veřejnosti na trest domácího vězení. Výzkumné otázky byly rozděleny respondentům v okrese České Budějovice. Respondenti byli identifikačními otázkami zařazeni dle pohlaví, věkové kategorie, dosaženého vzdělání, ale tyto podkategorie sloužily jako doplněk pro rozšíření výzkumné části.

Z výsledků můžeme říci, že o trestu domácího vězení slyšela více jak polovina respondentů z televize. Tato odpověď mě velmi překvapila. Myslela jsem si, že v dnešní době bude nejčastější odpověď internet, což by i odpovídalo věkové kategorii 26-45 let, která byla nejvíce zastoupena v dotazníkovém šetření. Ale tato otázka potvrdila předchozí výzkum o trestu domácího vězení, kde veřejnost slyšela o tomto trestu nejvíce z televize (Vyplnto.cz, © 2008). Laická veřejnost z více jak poloviny hodnotí ukládání trestu domácího vězení spíše kladně. Myslím si, že ti, co odpověděli záporně, nemají dostatečné informace o trestu domácího vězení. S touto otázkou souvisí i právní otázky o trestu domácího vězení, které jsou v dotazníku pokládány respondentům. Téměř polovina respondentů ze všech dotazovaných si myslí, že lze uložit trest domácího vězení od 18 let, 61 respondentů si myslí, že tento trest lze uložit od 15 let. Více jak polovina respondentů si myslí, že trest domácího vězení lze uložit maximálně na jeden rok. Jen 1/3 dotazovaných respondentů si myslí, že maximálně na dva roky lze uložit trest domácího vězení. Na otázku, zda jde uložit trest domácího vězení souběžně s jiným trestem, odpovědělo 69 respondentů, že nelze. Z výsledků můžeme vidět, že otázky ohledně věku, od kterého lze tento trest uložit, maximální výměry a uložení trestu domácího vězení vedle jiného trestu vypovídají o tom, že laická veřejnost není

dostatečně informována. To potvrzuje i předchozí výzkum, kde veřejnost ze 3/4 dotazovaných odpověděla, že nezná zákonnou úpravu (VypInto.cz, © 2008).

Hypotéza č. H3, tedy, že právní vědomí laické veřejnosti je nízké, byla potvrzena.

Myslím si, že výsledek odpovídá tomu, že se ve společnosti celkově málo mluví o alternativních trestech, mezi které patří trest domácího vězení a laická veřejnost nemá zájem se zajímat více o tento trest. Výsledky také mohlo ovlivnit i málo respondentů z věkové kategorie 18-25 let, kteří jsou aktivními studenty a mohli by o tomto trestu slyšet při studiu.

Vzhledem k aktuálnosti tématu a řešené problematiky si myslím, že by občané měli být informováni více a hlouběji, například pomocí medií nebo větší aktivity Ministerstva spravedlnosti, dále různými informačními kampaněmi a prezentacemi pro školy a veřejnost.

Můj názor na trest domácího vězení je pozitivní. Měla jsem možnost pomocí praxe v Probační a mediační službě v Českých Budějovicích nahlédnout do systému této instituce. Informovanost občanů, kterou jsem pomocí toho výzkumu mohla zhodnotit, není úplně dostatečná. Občané neumí některé otázky posoudit, protože nemají dostatek informací.

12 Závěr

Cílem zvolené bakalářské práce bylo prověřit stanovené výzkumné hypotézy. První hypotéza měla prověřit českou právní úpravu trestu domácího vězení ve vztahu k zahraniční úpravě a dále zjistit, zda faktický průběh výkonu trestu domácího vězení odpovídá současným evropským trendům. Druhá hypotéza měla za úkol zjistit výhody a nevýhody trestu domácího vězení. Třetí hypotéza měla prověřit názory laické veřejnosti na trest domácího vězení.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části je nejprve vymezen pojem alternativních trestů, jejich druhy, důvody jejich ukládání a historie alternativních trestů. Krátká kapitola je věnována alternativním trestům u mladistvých, a dále je vysvětlen princip tzv. restorativní justice, ze kterého vychází nově zavedené alternativní tresty. Další část popisuje domácí vězení, jeho historii a zavedení trestu domácího vězení do našeho právního řádu. Dále je popisován obsah trestu domácího vězení, jaké jsou jeho podmínky, z jakého důvodu lze přeměnit trest domácího vězení na trest odnětí svobody a přeměny jiných alternativních trestů na trest domácího vězení. Dále je specifikován výkon a kontrola trestu domácího vězení, kterou provádí PMS prostřednictvím namátkových kontrol, prováděných probačním úředníkem nebo prostřednictvím elektronického monitoringu. Další část popisuje domácí vězení ve vztahu k mladistvým. Poslední kapitola je věnována právní úpravě trestu domácího vězení v zahraničí, konkrétně se zaměřuje jak na některé státy Evropy, tak částečně na USA a Kanadu.

V praktické části byl použit kvantitativní výzkum, kterým se za pomoci dotazovací metody provádělo dotazníkové šetření v okrese České Budějovice a řízené standardizované rozhovory s pracovníky Probační a mediační služby v Českých Budějovicích, Českém Krumlově, Pelhřimově a Jindřichově Hradci. V diskuzi jsou podrobně okomentovány výsledky výzkumu. Výzkum potvrdil ve sledovaném období všechny tři výzkumné hypotézy, a zároveň byly naplněny zadané cíle. Přínos této práce vnímám jako možný zdroj informací, které poslouží ke zvýšení informovanosti občanů v problematice trestu domácího vězení. Dále může práce sloužit jako pomocný studijní materiál pro studenty vysokých škol, například při studiu sociálně-právní oblasti, případně by také práce mohla být i informačním zdrojem pro Probační a mediační službu České republiky. Další výzkum této práce by se mohl soustředit na efektivnost

fungování elektronických náramků u odsouzených, které se mají začít v nejbližší době používat.

Tato práce mi umožnila seznámit se s úkoly a činnostmi Probační a mediační služby v České republice. Díky vstřícnému přístupu pracovníků jsem měla možnost rozšířit a obohatit své teoretické znalosti o trestu domácího vězení, což bylo tématem mé bakalářské práce.

13 Zdroje

1. BOLEDOVIČOVÁ, L., 2013. Podmínky uložení českého trestu domácího vězení a anglického curfew requirement. *Trestněprávní revue* 3/2013.
2. ČÁDOVÁ, J., 2010. Domácí vězení není jen sankce, ale sociální práce. *České vězeňství* 1/2010, Praha: Vězeňská služba České republiky. ISSN 1213-9297.
3. Česká televize, 1996-2018. *Česká justice začne používat elektronické náramky pro vězně. Dodají je Izraelci*. In: www.ceskatelevize.cz [online]. [cit. 2018-8-2]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2253868-naramky-pro-vezne-dohodnuty-probacni-sluzba-podepsala-smlouvu-se-supercom>
4. ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 2017-6-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>
5. ČESKO. Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě ve znění pozdějších předpisů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 2017-8-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-257>
6. eAdvokacie, 2003-2018. *Trest domácího vězení v novém trestním zákoníku*. In: www.e-advokacie.cz [online]. [cit. 2017-17-12]. Dostupné z: <http://www.e-advokacie.cz/cs/clanky/trest-domaciho-vezeni-v-novem-trestnim-zakoniku>
7. eAGRI, 2009-2018. *Povinnosti a oprávnění probačního úředníka*. In: eagri.cz [online]. [cit. 2018-16-1]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/ostatni/100304058.html>
8. Encyclopaedia Britannica, 2018. *House arrest*. In: www.britannica.com [online]. [cit. 2018-15-1]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/house-arrest>
9. HOLÁ, L., 2011. *Mediace v teorii a praxi*, Praha: Grada Publishing. 272 s. ISBN 978-80-247-7537-1.
10. JUNGER-TAS, J., 1994. *Alternatives to Prison Sentences: Experiences and Developments*. 1.vyd. Amsterdam: Kugler Pubns. 101 p. ISBN 90-6299-111-4.
11. Justice.cz. *Zkušenosti ze zahraničí*. In: www.portal.justice.cz [online]. Praha [cit. 2018-12-2]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=5272&d=310185>
12. KRÁL, V., 2007. Domácí vězení – další alternativní trest? *Trestněprávní revue* 8/2007.

13. MORKOVIN, O., 2016. Přeměna trestu odnětí svobody v trest domácího vězení. *Trestněprávní revue* 6/2016.
14. NAVRÁTILOVÁ, J., 2009. Trest domácího vězení. *Bulletin advokacie* 10/2009.
15. Nicm, 2018. *Kriminalita a delikvence – charakteristika*. In: nicm.cz [online]. [cit. 2018-15-1]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/kriminalita-a-delikvence-charakteristika>
16. O trestním právu srozumitelně, 2006-2018. *Domácí vězení*. In: www.trestni-rizeni.com [online]. Brno [cit. 2017-28-12]. Dostupné z: <http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/domaci-vezeni>
17. OSMANČÍK, O., VŮJTĚCH, J., KARABEC, Z., 1996. *K problematice alternativních trestů a opatření*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. 151 s. ISBN 80-86008-26-6.
18. PAULEY et. al., 2010. House Arrest Monitoring System. *US Grant*. 54-70. US4918432A.
19. Probační a mediační služba České republiky, 2002-2018. *Trest domácího vězení*. In: www.pmscr.cz [online]. [cit. 2018-4-2]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/trest-domaciho-vezeni/>
20. PROUZA, D., 2010. *Trestní zákoník*. 1.vyd. Praha: C. H. Beck. 1280 s. ISBN 978-80-7400-187-1.

21. SLOVENSKO. Zákon č. 300/2005 Z.z., trestný zákon. In. *Zákony pre ľuďi.sk* [online]. © S-EPI s.r.o. 2010-2018 [cit. 2018-13-12]. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300#cast1>
22. SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P., 2000. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck. 468 s. ISBN 80-7179-350-7.
23. SVATOŠ, R., 2012. *Kriminologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 290 s. ISBN 978-80-7380-389-6.
24. ŠÁMAL, P. et al., 2009. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 1.vyd. Praha: C.H. Beck. 1303 s. ISBN 978-880-7400-109-3.
25. ŠÁMAL, P. et al., 2013. *Trestní řád I, II, III*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck. 4072 s. ISBN 978-80-7400-465-0.
26. ŠČERBA, F., 2009. Právní úprava nových alternativních trestů. *Bulletin advokacie* 10/2009.
27. ŠČERBA, F., 2012. Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb. *Trestněprávní revue* 1/2012.
28. ŠČERBA, F., 2013. The Use of Alternative Measures in the Czech Republic. *Baltic Journal of Law and Politics*. 89-105. ISSN 2029-0454.
29. ŠČERBA, F., 2014. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges. 464 s. ISBN 978-80-87576-93-9.
30. ŠTĚRN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D., 2010. *Probace a mediaci: Možnosti řešení trestných činů*. 1. vyd. Praha: Portál. 216 s. ISBN 978-80-7367-757-2.
31. The Free Dictionary, 2003-2018. *House arrest*. In: www.thefreedictionary.com [online]. [cit. 2018-10-1]. Dostupné z: <http://legal-dictionary.thefreedictionary.com/house+arrest>
32. Vyhláška č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení.
33. Vyhláška č. 458/2009 Sb., kterou stanoví denní sazba připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení a způsobu úhrady.
34. VYPLNTO.CZ, 2008-2018. *Trest domácího vězení v trestním právu*. In: www.vyplnto.cz [online]. [cit. 2018-11-4]. Dostupné z: <https://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/trest-domaciho-vezeni-v-tres/>

14 Seznam obrázků

OBRÁZEK 1: Zastoupení pohlaví respondentů	50
OBRÁZEK 2: Věkové zastoupení u cílových skupin	50
OBRÁZEK 3: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů.....	51
OBRÁZEK 4: Slyšel (a) jste o trestu domácího vězení, jako jednom z druhu alternativních trestů?	52
OBRÁZEK 5: Pokud jste slyšel (a) o trestu domácího vězení, z jakého zdroje?.....	52
OBRÁZEK 6: Souhlasíte s názorem, že trest domácího vězení je účinný a dokáže přispět k nápravě odsouzeného?	53
OBRÁZEK 7: Jak hodnotíte význam ukládání trestu domácího vězení? 1=kladně, 2=spíše kladně, 3= nemám na to názor, 4=je mi to jedno, 5=záporně.....	53
OBRÁZEK 8: Souhlasíte s názorem, že by soudy měly ukládat trest domácího vězení ve větší míře než doposud?	54
OBRÁZEK 9: Od jakého věku si myslíte, že může být uložen trest domácího vězení?	55
OBRÁZEK 10: Jaká si myslíte, že je maximální délka uložení trestu domácího vězení?... ..	55
OBRÁZEK 11: Za jaký delikt si myslíte, že může být pachateli uložen trest domácího vězení?	56
OBRÁZEK 12: Myslíte si, že lze uložit trest domácího vězení souběžně s jiným trestem?.....	57
OBRÁZEK 13: Kdo si myslíte, že rozhoduje o uložení trestu domácího vězení?	57
OBRÁZEK 14: Souhlasíte s názorem, že trest domácího vězení byl zaveden z důvodu, že je nedostatečná kapacita nápravných zařízení?	58
OBRÁZEK 15: Myslíte si, že má uložení trestu domácího vězení namísto trestu odnětí svobody pozitivnější vliv na nápravu pachatele trestného činu?	59
OBRÁZEK 16: Považujete trest domácího vězení jako dostatečný trest k nápravě pachatele trestného činu ve srovnání s uložením trestu odnětí svobody?.....	59
OBRÁZEK 17: Souhlasíte s názorem, že je za současného stavu dostatečně zajištěna kontrola výkonu uloženého trestu domácího vězení? (je prováděna fyzicky pracovníky PMS).....	60
OBRÁZEK 18: Slyšel (a) jste o tom, že bude domácí vězení s náramky?.....	61

OBRÁZEK 19: Myslíte si, že uložení trestu domácího vězení bude účinnější s náramky nebo bude lepší jako doposud fyzická kontrola PMS?	61
OBRÁZEK 20: Myslíte si, že bude v dostatečné míře zajištěna elektronická kontrola (náramky) pachatele v určeném obydlí, zejména při výkonu zaměstnání nebo povolání?.....	62
OBRÁZEK 21: Otázka č. 4 podle pohlaví - ženy.....	63
OBRÁZEK 22: Otázka č. 4 podle pohlaví - muži	63
OBRÁZEK 23: Otázka č. 4 podle věkové kategorie 18-25 let.....	64
OBRÁZEK 24: Otázka č. 4 podle věkové kategorie 26-45 let.....	64
OBRÁZEK 25: Otázka č. 4 podle věkové kategorie 46-60 let.....	65
OBRÁZEK 26: Otázka č. 4 podle věkové kategorie 60 let a více.....	65
OBRÁZEK 27: Otázka č. 4 podle základního vzdělání	66
OBRÁZEK 28: Otázka č. 4 podle středoškolského vzdělání bez maturity	66
OBRÁZEK 29: Otázka č. 4 podle středoškolského vzdělání s maturitou	67
OBRÁZEK 30: Otázka č. 4 podle vyššího odborného vzdělání.....	67
OBRÁZEK 31: Otázka č. 4 podle vysokoškolského vzdělání	68

15 Seznam příloh

Příloha č. 1

Vážení respondenti,

jmenuji se Lucie Hanzalíková a jsem studentkou Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity, oboru sociální práce ve veřejné správě. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění mého dotazníku, jehož cílem je zjistit jaké mínění má veřejnost na trest domácího vězení. Odpovědi budou sloužit jako podklad pro zpracování mé bakalářské práce. Dotazník je anonymní a výsledky budou použity pro účely mé práce. Předem děkuji za Váš čas a Vaši ochotu při vyplnění dotazníku.

1. Pohlaví
a) muž   b) žena
2. Věková kategorie
a) 18 – 25   b) 26 – 45   c) 46 – 60   f) 60 a více
3. Nejvyšší dosažené vzdělání
a) základní   b) středoškolské bez maturity   c) středoškolské s maturitou
d) vyšší odborné   e) vysokoškolské
4. Slyšel (a) jste o trestu domácího vězení, jako jednom z druhu alternativních trestů?
a) ano   b) ne   c) nevím
5. Pokud jste slyšel (a) o trestu domácího vězení, z jakého zdroje?
a) z internetu
b) z literatury
c) z televize
d) z novin
e) z jiného   zdroje.   Napište   z   jakého

---
6. Souhlasíte s názorem, že trest domácího vězení je účinný a dokáže přispět k nápravě odsouzeného?
a) ano   b) ne   c) nevím
7. Jak hodnotíte význam ukládání trestu domácího vězení? 1=kladně, 2=spíše kladně, 3=nemám na to názor, 4=je mi to jedno, 5= záporně

1   2   3   4   5
8. Souhlasíte s názorem, že by soudy měly ukládat trest domácího vězení ve větší míře než doposud?
a) ano   b) ne   c) nevím
9. Od jakého věku si myslíte, že může být uložen trest domácího vězení?

- a) 15 let   b) 16 let   c) 18 let
10. Jaká si myslíte, že je maximální délka uložení trestu domácího vězení?
a) max.na jeden rok   b) max.na dva roky   c) max.na tři roky
11. Za jaký delikt si myslíte, že může být pachateli uložen trest domácího vězení?
a) spáchání přestupku   b) spáchání přečinu   c) spáchání zločinu
12. Myslíte si, že lze uložit trest domácího vězení souběžně s jiným trestem?
a) ano   b) ne   c) nevím
13. Kdo si myslíte, že rozhoduje o uložení trestu domácího vězení?
a) pracovník Probační a mediační služby   b) státní zástupce   c) soudce
14. Souhlasíte s názorem, že trest domácího vězení byl zaveden z důvodu, že je nedostatečná kapacita nápravných zařízení?
a) ano   b) ne   c) nevím
15. Myslíte si, že má uložení trestu domácího vězení namísto trestu odnětí svobody pozitivnější vliv na nápravu pachatele trestného činu?
a) ano   b) ne   c) nevím
16. Považujete trest domácího vězení jako dostatečný trest k nápravě pachatele trestného činu ve srovnání s uložením trestu odnětí svobody?
a) ano   b) ne   c) nevím
17. Souhlasíte s názorem, že je za současného stavu dostatečně zajištěna kontrola výkonu uloženého trestu domácího vězení? (je prováděna fyzicky pracovníky Probační a mediační služby)
a) ano   b) ne   c) nevím
18. Slyšel(a) jste o tom, že bude domácí vězení s náramky?
a) ano   b) ne   c) nevím
19. Myslíte si, že uložení trestu domácího vězení bude účinnější s náramky nebo bude lepší jako doposud fyzická kontrola úředníka z Probační a mediační služby?
a) s náramky   b) kontrola z PMS   c) nevím
20. Myslíte si, že bude v dostatečné míře zajištěna elektronická kontrola (náramky) pachatele v určeném obydlí, zejména při výkonu zaměstnání nebo povolání?
a) ano   b) ne   c) nevím

Příloha č. 2

- 1) Jaké jsou výhody trestu domácího vězení?
- 2) Jaké jsou nevýhody trestu domácího vězení?
- 3) Odpovídá česká právní úprava trestu domácího vězení, zahraniční úpravě trestu domácího vězení?
- 4) Odpovídá faktický průběh výkonu trestu domácího vězení současným evropským trendům?

16   Seznam zkratk

ČR – Česká republika

PMS – Probační a mediační služba

TŘ – trestní řád

TZ – trestní zákoník